

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

17^E JAARGANG

WOENSDAG 3 FEBRUARI 1932

No. 840

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
 Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
 ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.
 COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Nasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
 Redacteur-Secretaris: H. M. H. A. van der Valk.
 Secretariaat: Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.
 Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

2 FEBRUARI 1932

In den toestand van de geldmarkt kwam deze week weinig verandering. Aanvankelijk deed de nadering van de maandswisseling geldgevers meer terughoudend worden. De daling van de discontorente aan het einde der vorige en op den eersten dag van deze week was ook wel wat snel geweest, zoodat een kleine vermindering van de vraag naar wissels direct een vrij snel oploopen der rente veroorzaakte. Dinsdag kon men nog voor 2½ pCt. plaatsen, maar Woensdag werd weder 2³/₁₆ pCt. gevraagd en Zaterdag moest men voor enkele posten zelfs 2½ pCt. toestaan. Daarentegen was gisteren, niettegenstaande het de eerste was, de vraag naar wissels weder belangrijk grooter en kon men regelmatig voor 2¼ pCt., enkele posten zelfs voor 2³/₁₆ pCt., onderbrengen. De prolongatierente bleef vrijwel onveranderd; na 2¼ pCt. op Maandag en Dinsdag werd verder regelmatig 2½ pCt. genoteerd. Callgeld, meestal voor 1 pCt. ruim verkrijgbaar, steeg bij de maandswisseling tot 1¼ à 1½ pCt.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank blijken de binnenlandsche uitzettingen te zijn vermeerderd met bijna f 18 miljoen; de post binnenlandsche wissels vertoont een stijging van f 1,5 miljoen en de post beleeningen van f 16,3 miljoen. De post papier op het buitenland is ongewijzigd gebleven. De diverse rekeningen onder de activa der Bank namen met f 258.000 toe.

De goudvoorraad is met f 7,1 miljoen verminderd en de zilvervoorraad met f 529.000, zoodat de post munt en muntmateriaal een totalen teruggang vertoont van f 7,6 miljoen. Het gedeelte van den metaalvoorraad in het buitenland gedeponerd is met f 7,2 miljoen gedaald.

De passiefzijde van de balans weerspiegelt den invloed van den ultimo. De biljettencirculatie is met f 35,3 miljoen uitgebreid, terwijl de rekening-courant-saldi van anderen met f 46,2 miljoen terugliepen. Het saldo in rekening-courant van 's-Rijks schatkist nam toe met f 20,7 miljoen en bedraagt niet minder dan f 83,1 miljoen. Het beschikbaar metaal-saldo is met f 11,6 miljoen verminderd; het dekkingspercentage staat op ruim 75 pCt. tegenover 76 pCt. de vorige week.

* * *

De stemming op de wisselmarkt bleef ongeani-meerd. De zaken zijn nog steeds van weinig betee-

kenis. Ponden waren aanvankelijk vaster — 8.60 — doch sloten iets lager op 8.56½. Dollars veranderden slechts weinig 2.4845—2.4835—2.4850. Dollars tegen Ponden 3.44—3.47—3.44. Marken, na een kleine inzinking, vaster 58.50—58.40—58.80. Fransche Francs 9.77¼; er gaat nog steeds goud naar Parijs (goudpunt 9.77¼—¾). Belga's 34.66. Zwitsersche Francs 48.50. Lires eerder aangeboden 12.47½—12.40. De moeilijkheden voor het verhandelen van de Deensche Kroon zijn grooter geworden; de laatste notering was 47.15. Oslo 46.50. Stockholm 48.15. Peseta's sterk aangeboden 20.60—20.20. Finsche Marken gezocht 3.77½. Zloty's 27.85. Canadeesche Dollars hooger 2.14.

Ponden op één en drie maanden blijven gezocht; zij noteeren ½ resp. 1¼ c. agio. Dollars op deze termijnen zijn onder den contanten koers gekomen resp. 2½ en 7½ punt.

Gouden munten worden nog geregeld gezocht. In Amerika begint men echter bezwaren te maken met het afgeven van eagles; de meeste banken zijn nog slechts bereid baren te zenden.

LONDEN, 1 FEBRUARI 1932.

De geldmarkt heeft een week van buitengewoon gemakkelijke omstandigheden achter den rug, waarop de laatste dagen van de maand, die daarmede samenvielen, niet den minsten indruk vermochten te maken. Het begin van de nieuwe maand met de daarmede gepaard gaande couponbetalingen zal dezen uiterst gemakkelijken toestand nog eenigen tijd bestendigen.

Geen wonder, dat de verwachtingen van een verlaging van de „Bankrate” voortduren, waar de 6 pCt. officiële notering te eenen male alle voeling met de markt, waar schatkistpromessen à 4½ werden afgedaan, heeft verloren.

De Bank van Engeland schijnt echter andere opvattingen te hebben en wil aan het drijven van de markt naar een lageren officiële discontokoers nog geen gehoor geven. De ernstige politieke verwickelingen in het Verre Oosten zullen nu zeker daarin geen verandering brengen.

Disconto was verleden week zeer zwak en noteerde steeds lager om tenslotte op 4¾ voor schatkistpromessen en 4⁷/₈—5¼ voor bankaccepten te sluiten. De nieuwe schatkistpromessen werden op 4¾ pCt. toegewezen.

De noteringen op de deviezenmarkt openen de week vast voor het Pond onder den invloed van de afbetaling zonder goudexport van het tweede gedeelte van het crisiscrediet, door Parijs en New-York aan de Bank van Engeland verleend, hetgeen in de City met voldoening werd geconstateerd. Heden is het Pond iets meer aangeboden.

Van heden af is de effectenbeurs weder open voor termijnaffaires, waarmede dus alle restricties van de effectenbeurs zijn opgeheven, behalve voor zoover transacties door de deviezenrestricties worden beheerscht.

DISCUSSIE OVER KATALYSE.

Mijn artikelen „Katalyse” in de nummers van 6 en 13 Januari van dit weekblad hebben tweëerlei bestrijding gevonden in het nummer van 27 Januari.

Mijn eerste bestrijder is mijn waarde collega de Vries, die onder den titel „Cataclysmé” in hoofdzaak de navolgende stellingen poneert:

1. Gedwongen niveauperlagings heeft slechts kans van slagen in een van de buitenwereld afgesloten maatschappij.

2. De Nederlandsche traditie brengt mede, dat de overheid in crisistijden haar bemoeienis met het bedrijfsleven vermindert.

3. De wet kan slechts contracten verbreken, niet nieuwe tot stand brengen.

4. Voor en aleeer de overheid het particuliere bedrijfsleven gaat ringeloooren dient zij eerst zichzelf vrij van zonden te maken.

5. Gemakkelijke opzegging van hooge huur schept vergrootte vraag naar huizen van bepaalde huurklassen en dus huurhijging in die klassen.

6. Loopende contracten moeten geëerbiedigd blijven.

De eerste stelling bestrijd ik. Men kan inderdaad met zijn verlagingsvoorschriften zoo ver gaan, dat men alles moet afsluiten om de voorschriften te handhaven, maar noodig is dat niet. De uitwerking, die ik bij voorbeeld van mijn gedachten gaf, veronderstelt nergens afsluiting en ik heb bij de bestrijding der methode-Hoover duidelijk mijn afkeer van afsluiting te kennen gegeven. Het eerste bezwaar van Prof. de Vries geldt dus niet mijn betoog, hoogstens de concrete uitwerking der methode-Brüning in Duitschland.

De tweede stelling houdt mijns inziens geen betoog in. Evenmin als de statistiek, kan ooit de geschiedenis iets bewijzen. Beide geven slechts aanwijzingen voor mogelijke causaliteiten. De door Prof. de Vries in het licht gestelde traditie doet zulks evenzeer. De bemoeienis der Nederlandsche overheid met het bedrijfsleven is er altijd een geweest, die de neiging had, kosten-, loon-, en prijsniveau te verhoogen. Deze bemoeienis moet wel verminderen in crisistijd, noodgedwongen. Mag men nu, als een bemoeienis in tegen-gestelde richting, ter verlagings der niveaus, wordt voorgesteld, uitroepen: 't is crisistijd, de bemoeienis pleegt in crisistijd te verminderen, dus laat af? In Prof. de Vries' gedachtengang kan men beter zeggen: 't is crisistijd, de kostenverhoogende bemoeienis neemt af, 't is ernstige crisistijd, de kostenverhoogende bemoeienis nadert tot nul, 't is hoogst ernstige crisistijd, de kostenverhoogende bemoeienis overschrijdt het nulpunt en gaat in kostenverlagende bemoeienis over.

Het derde bezwaar: de wet kan slechts contracten verbreken, niet nieuwe tot stand brengen. Als de wet verbreekt en partijen niets nieuws tot stand brengen, staat het raderwerk stil. Dit ware terecht een bezwaar tegen het enkele verbreken. Maar de wet kan ook contracten matigen, d.w.z. de verhoudingen intact laten, maar het recht tot vordering der prestatie slechts voor een gedeelte der bedongen prestatie doen gelden. Thans kan de rechter al matigen (artt. 1637 u en x, 1639 r B. W.) in het belang van een der partijen, waarom zou de wet dit niet kunnen in het algemeen belang? Mits de wet daarbij binnen de economische mogelijkheden blijve en dat doet zij zeker, als zij een economisch proces, dat in wording is, verhaast. Blijft men bewust binnen de economische mogelijkheden, dan kan er van cataclysmé geen sprake zijn.

Met de Vries' vierde stelling ga ik accoord. Ook de overheid, vooral menig lager overheidsorgaan, heeft een katalysator hard noodig. Mijn bouwvak-woning-huur-hypotheekrentevoorbeeld behoeft niet vooraf te gaan, maar mag zeker wel gelijk komen met een ingreep in gemeentelijke aangelegenheden. De op dit gebied bij uitstek deskundige de Vries hanteere hier

de cataclysmé, die door bespoediging van de natuurlijke reacties de gemeenten van febris gastrica doet genezen. Ook dit ware katalyse.

Het vijfde bezwaar doet denken aan de huurcommissies. Het is op zichzelf juist. Maar hoeksteen van mijn stelsel is gelijktijdige daling van huren en van bouwkosten. In de klassen met de groote vraag kan dan weer gebouwd worden, zoodat aan de groote vraag wordt voldaan. De misère van den huurcommissietijd was het groote niveauverschil tusschen woninghuur en bouwkosten. Dat moet nu juist voorkomen worden. Bovendien wil ik geen gemakkelijke opzegging in het leven roepen, maar volledige kwijting bij betaling van 19/20 van de oude huur. Alweer: matiging, geen ontbinding.

Eindelijk de Vries's slotzinnen: „Voorloopig moeten in Nederland bestaande overeenkomsten nog geëerbiedigd worden. Ook door de overheid. Juist door de overheid.” De aantrekkelijke, suggestieve vorm, waarin deze stelling wordt geponeerd, pakt ons heel even. Maar daarna vragen wij ons af, waar de argumentatie blijft. Waarom zou het algemeen belang niet kunnen eischen, dat een overeenkomst, die twee sterke partijen tot wet en voordeel, maar de groote massa tot nadeel strekt, door de overheid werd aangetast? Men denke slechts aan anti-trustwetgeving om concrete uitwerkingen te zien van het denkbeeld: aantasting van bestaande overeenkomsten. Is een moratorium iets anders dan een van overheidswege in het algemeen belang voorgeschreven verandering van bestaande overeenkomsten? En al ware er geen precedent, wat dan nog? Nieuwe tijden eischen nieuwe vormen en vooral... nieuwe rechtsbegrippen.

Mijn tweede bestrijder is de heer J. W. van Achterbergh, die één bepaalde premisse van mijn betoog aanvalt: de hooge inkomsten in de bouwvakken. Zulk een bestrijding had ik niet verwacht: het wordt zoo algemeen gesteld, dat de beschutte bedrijven, en daaronder zeer zeker de bouwvakken, hoogere inkomsten handhaven dan de onbeschutte, dat ik rustig meende, dat als premisse te mogen aannemen.

Neen, zegt de heer Van Achterbergh: de bouwvakarbeiders, over het geheele land genomen, hebben lagere loonen dan de slechtst betaalde groep metaalbewerkers.

In vakkringen schijnt deze bewering al eerder te zijn geuit. Ik vind ze althans in „De Aannemer” van 11 December 1931 vermeld en bestreden. „Integendeel — zoo concludeert het artikel in dat blad — de loonstandaard der gemiddelde bouwvakarbeiders ligt gelijk met die der hoogst-betaalde metaalbewerkers.”

Ik acht mij niet bevoegd, tusschen beide vakkundige schrijvers stelling te nemen. Daarvoor zou ik het bedrijf, de verhoudingen, de toestanden, enz. door en door moeten kennen en in alle bijzonderheden van loonregeling en loonstatistiek ingewijd zijn. Zoo kan ik niet beoordeelen, of ten aanzien van de verdiensten boven het grondloon de schatting van den heer Van Achterbergh dan wel die van den Aannemer het meeste de waarheid nabijkomt; deze schattingen zijn resp. f 1.25 à f 1.50 en f 4.50 per week. Evenmin kan ik beslissen, of de heer Van Achterbergh terecht voor regenverzuim, korte winterdagen e.d. ongeveer 8½ pCt. van het nominale loon in rekening brengt (hij trekt 20 pCt. af bij een werkloosheidspercentage van 11,6) dan wel of de Aannemer het bij het rechte eind heeft door regenverzuim, korte arbeidsdag, enzovoort opgewogen te achten door overwerk en andere bijkomstigheden.

Wel vind ik vrijheid tot een paar algemeene opmerkingen, ten deele na de voorlichting, die mij van ten deze zeer deskundige zijde geverd.

1. De heer Van Achterbergh baseert zich op de

statistiek der Rijksverzekeringbank, die niet omvat hetgeen boven f 8,— per dag wordt verdiend. In de groote steden zouden, naar mij werd gemeld, daginkomens van deze hoogte onder heiers, stucadoors en straatmakers regel, onder metselaars en timmerlieden lang geen zeldzaamheid zijn.

2. Gemiddelde loonen over het geheele land vallen in het bouwvak niet hoog uit, aangezien er zeven plaatselijke klassen bestaan en de lagere klassen verre van schaars zijn bezet. Dat maakt het gemiddelde laag. De vier groote steden participeeren in de bouwvakken met 33 pCt. van het aantal werklieden, in de metaalnijverheid met 57 pCt.

3. De metaalbewerkeren hebben reeds hun loon zien verlagen, zoowel door vermindering van de voorwaarden als door vergaande inkrimping van den arbeidsduur. Zou men de vergelijking tusschen onbeschut en beschut bedrijf willen volhouden, dan zou men beide in volle depressie naast elkander moeten stellen en het conjunctuurgevoelige bedrijf, het onbeschutte, door de overige moeten laten volgen.

4. De Regeering weigert crisissteun voor de bouwvakken, omdat zij den loonstandaard in die vakken te hoog acht. Zou deze Regeeringsmeening zulk een foutieve zijn? Indien dit zoo ware, zou er dan niet reeds lang een Kamerlid de Regeering met een goed gedocumenteerde interpellatie tot een andere meening hebben gebracht?

Tenslotte een punt, dat mijn denkbeeld ten volle raakt. De huurverhoogingen zijn volgens den heer Van Achterbergh niet veroorzaakt door hooge bouwvakloonen. Wellicht heeft hij daar gelijk in, het is mij om het even. Die hooge loonen vormen in ieder geval een voorwaarde voor de huuropdrijving, zij maken deze mogelijk. Waren de bouwkosten lager, dan werd er goedkoper gebouwd en dan ging de huur om laag. Dat is niet tegen te spreken.

De stagnatie in het bouwbedrijf en het bouwcrediet vindt wellicht haar oorzaak in de vrees voor spoedige prijsdaling. Bewerkstellig die prijsdaling door

INHOUD.

Blz.

DISCUSSIE OVER KATALYSE door Prof. Dr. N. J. Polak	80
De contingentering van den invoer van versch en bevroren rund- en kalfsvleesch door O. Oprel.	81
De tabakshandel in 1931 door F. Meerkamp van Embden	82
De havens van Antwerpen en Hamburg in 1931 door C. Vermey	85
Het voorstel van Professor Goudriaan over een wereldgrondstoffenv valuta door Ir. A. Baars	86
De Indische middelen over October 1931	88
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Het tekort van de Fransche spoorwegen door Prof. B. Nogaro	90
Engelsch-Scandinavische muntunie? door Dr. W. Bickerich	92
INGEZONDEN STUKKEN:	
„Fixe”kosten door Ir. J. van Groen met Naschrift door Dr. R. van Genechten	93
Crisis en loonen door Mr. Dr. G. van den Bergh met Naschrift door Th. Lighthart	94
ONTVANGEN BOEKEN	95
MAANDCIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	95
Overzicht van de Indische middelen	96
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	97
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	97—102
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

o.m. de bouwkosten te verminderen en de vrees verdwijnt, de credieten komen weer los, de bouwnijverheid herleeft en de bouwvakarbeiders vèrdienen gezamenlijk en gemiddeld, werkend voor 90 pCt. van het huidige nominale loon, meer dan thans, nu zij bij duizenden op werklozenondersteuning zijn aangekomen. En bovendien, dan wonen zij èn de metaalbewerkeren, èn zoo vele andere arbeiders en niet-arbeiders 5 pCt. goedkoper dan thans. Om van de verdere verlagingen van de kosten van het levensonderhoud nog maar te zwijgen.

P.

DE CONTINGENTERING VAN DEN INVOER VAN VERSCH EN BEVROREN RUND- EN KALFSVLEESCH.

De Koninklijke Besluiten van 23 Januari 1932 Stcrt. No. 16, waarbij voor het tijdvak van 16 Januari tot 16 April 1932 een grens wordt gesteld aan den invoer van versch en bevroren rund- en kalfsvleesch, zijn de eersten, welke steunen op de crisisinvoerwet 1931 Staatsblad No. 535.

Door deze Kon. Besluiten wordt verboden de invoer van ieder land van versch of gekoeld resp. bevroren rund- en kalfsvleesch, voorzover deze invoer meer bedraagt dan 60 ten honderd van den gemiddelden invoer dier artikelen uit dat land gedurende het overeenkomstige tijdvak (16 Januari—16 April) der jaren 1928, 1929 en 1930, zijnde in bruto gewicht voor:

Versch en gekoeld rund- en kalfsvleesch		Bevroren rund- en kalfsvleesch	
Uit:		Uit:	
Duitsland	110 ton	België	18 ton
Denemarken	565 „	Gr.-Brittannië	3 „
Gr. Brittannië	2 „	Ned. O.-Indië	1 „
Frankrijk	1 „	Argentinië	1368 „
België	1 „	Uruguay	3 „
		Nieuw Zeeland	2 „
		V. St. v. Amerika	1 „
		Duitsland	1 „
		Australië	27 „
		Unie v. Z.-Afrika	9 „
Totaal	679 ton	Totaal	1433 ton

Deze eerste pogingen van de regeering, om door ingrijpen van hooger hand abnormale invoer van bepaalde artikelen tegen te gaan, lijken niet erg ge-

slaagd en wel om verschillende redenen.

Allereerst moet worden opgemerkt, dat de in de tabellen gegeven hoeveelheden niet kloppen met de omschrijving ervan in de eerste alinea's van de Kon. Besluiten.

Daar toch wordt gesproken van 60 ten honderd van den gemiddelden invoer gedurende het tijdvak 16 Januari—16 April 1928, 1929, 1930, terwijl de tabellen bevatten $\frac{1}{2}$ van 60 ten honderd van den gemiddelden invoer van de jaren 1928, 1929 en 1930. Daar echter, wanneer men de juiste getallen genomen had, het contingent nog lager geweest zoude zijn, moet over deze afwijking maar niet teveel geklaagd worden.

Een belangrijker bezwaar tegen den genomen maatregel is, dat men zich afvraagt, of er nu in de laatste jaren werkelijk een „abnormale” invoer van rund- en kalfsvleesch is geweest.

Om dit te beoordeelen moet men kennis nemen van de in- en uitvoercijfers van de betrokken artikelen in de jaren na den wereldoorlog. Deze volgen hieronder (blz. 82) en zijn ontleend aan de jaarstatistiek van in-, uit- en doorvoer, gepubliceerd door het C. B. S.

Uit deze invoercijfers blijkt, dat de invoer van versch rund- en kalfsvleesch aan sterke schommelingen onderhevig is, hetgeen ook het geval is met den invoer van bevroren vleesch. Tezamen geven deze artikelen een veel grootere regelmatigheid bij den invoer te zien. Men zou, op grond van de boven gegeven tabellen, eerder de conclusie trekken, dat wij in de jaren 1927, 1928 en 1929 abnormaal weinig, in-

plaats van in 1930 en 1931 abnormaal veel geïmporteerd zouden hebben.

Jaar.	Invoer van verschrund- en kalfsvleesch in tonnen.	Invoer van bevroren rund- en kalfsvleesch in tonnen.	Totale invoer van rund- en kalfsvleesch in tonnen.
1919 ..	2	16.323	16.325
1920 ..	6	6.753	6.759
1921 ..	4.726	22.489	27.215
1922 ..	11.385	10.865	22.250
1923 ..	6.993	14.729	21.726
1924 ..	1.490	27.682	29.172
1925 ..	343	25.463	25.806
1926 ..	839	21.883	22.722
1927 ..	106	13.966	14.072
1928 ..	142	10.661	10.803
1929 ..	231	8.533	8.764
1930 ..	13.203	9.454	22.657
1931 ..	13.644	7.148	20.792

Ook de uitvoercijfers leiden tot deze conclusie. Volgens sommigen zou dit verschijnsel te verklaren zijn door oorzaken bij onzen veestapel gelegen.

Jaar.	Uitvoer van verschrund- en kalfsvleesch in tonnen.	Uitvoer van bevroren rund- en kalfsvleesch in tonnen.	Totale uitvoer van rund- en kalfsvleesch in tonnen.
1919 ..	75	16.094	16.169
1920 ..	2.887	16	2.903
1921 ..	6.507	75	6.582
1922 ..	9.852	59	9.911
1923 ..	9.322	60	9.382
1924 ..	10.389	21	10.410
1925 ..	15.896	3	15.899
1926 ..	15.364	2	15.366
1927 ..	16.158	1	16.159
1928 ..	12.681		12.681
1929 ..	14.838		14.838
1930 ..	8.069	6	8.075
1931 ..	7.411	16	7.427

Er was, blijkens deze uitvoercijfers, in de jaren 1927, 1928 en 1929 dus misschien meer reden voor het buitenland om te klagen over abnormale Nederlandschen export, dan thans voor ons om bezwaar te maken tegen buitengewone import. Alleen in die jaren toch was er een Nederlandsch uitvoersurplus van respectievelijk 2.086, 1.878 en 6.074 ton.

De tweede reden, waarom ons de genomen maatregelen niet erg gelukkig voorkomen, is gelegen in het feit, dat onze handelsbalans tegenover Denemarken, het land, dat het meest getroffen wordt, al reeds sinds jaren in ons voordeel is. Mocht Denemarken tot

tegenmaatregelen overgaan, dan kan het ons veel harder treffen dan omgekeerd.

Volgens de reeds genoemde jaarstatistiek van in-, uit- en doorvoer was onze positie tegenover Denemarken in de laatste jaren als volgt:

	Import uit Denemarken		Uitvoer naar Denemarken	
	in tonnen	in f 1000	in tonnen	in f 1000
1928	15.667	6.488	201.726	32.348
1929	15.265	6.845	217.014	34.569
1930	27.128	16.858	251.148	30.956

Bekijken wij onzen uitvoer naar Denemarken wat nauwkeuriger, dan vinden wij als voornaamste export-artikelen de volgende:

	1930	in tonnen	in f 1000
Veevoeder		12.175	864
Kolen		104.978	1.213
IJzer en staal en werken daarvan		16.153	1.033
Meelsoorten niet uit granen		5.488	668
Plantaardige oliën		6.031	2.265
Garens		811	846
Manufacturen		2.024	3.471
Kleederen		150	898
Schoenwerk		342	1.258
Cacao		944	537
Bewerkte tabak		585	691
Voortbrengselen van bloem-, bloembollen- en boomkwekerijen		2.706	2.477
Touwwerk		1.198	692
Versche vruchten, groenten en aardappelen		3.656	525

Wil Denemarken dus tegenover ons — een mede-Oslo-staat — dezelfde houding aannemen als wij tegenover dat land gedaan hebben, dan kan dit dus voor diverse van onze belangrijkste bedrijfstakken nog zeer onaangename gevolgen hebben.¹⁾

Tenslotte zijn, ook om niet-economische redenen, de genomen besluiten zeer te betreuren. Immers was, door de conventie van Oslo, bereikt, dat de Scandinavische landen, België en Nederland ten aanzien van verschillende handelspolitieke maatregelen althans eenigermate gezamenlijk zouden optreden en ook onderling meer op elkaars belangen zouden letten. Ook deze, welhaast eenige oase in de woestijn van handelsbelemmeringen, dreigt door ons optreden verloren te gaan.

OTTO OPREL.

¹⁾ Na het schrijven van het bovenstaande melden de dagbladen, dat Denemarken inderdaad overgegaan is tot controle van den deviezenhandel en den goederenimport.

DE TABAKSHANDEL IN 1931.

Kon het overzicht over 1930 weinig opwekkend luiden, het thans afgelopen jaar zal wel met een zwarte kool in de annalen van den tabakshandel aange teekend blijven.

Zoekt men de oorzaken daarvan, dan moet in de allereerste plaats genoemd worden de ongunstige toestand in Duitschland. Het begin van het jaar 1931 stond in dat land nog geheel onder den invloed van de verhooging der inkomende rechten en der banderollebelasting; de omzet bij de fabrikanten ging dan ook slechts in een uiterst langzaam tempo. In den loop van het jaar werden nog eenige malen wijzigingen in de belasting gebracht, waardoor de fabrikanten in hun arbeid bemoeilijkt werden; bovendien brachten deze telkens voor den afzet der producten een grootere of kleinere stagnatie teweeg.

Hierbij kwam in het midden van het jaar de financiële ontreding in Duitschland met haar nasleep van noodverordeningen, welke het afsluiten van zaken in dat land hoe langer hoe moeilijker en gevaarlijker maakten.

Door de groote verarming van bijna de geheele Deutsche bevolking is bovendien het prijsniveau der rookartikelen sterk gedaald; tekenend voor den ge-

heelen toestand is, dat de belasting-verhoging over het eerste halfjaar 1931, in plaats van de gecalculerde vermeerdering der inkomsten met 84 miljoen mark, een vermindering van 92 miljoen Mark tegenover hetzelfde tijdperk van 1930 opleverde.

Het sigarenverbruik beperkt zich hoe langer hoe meer tot de 10 en 15 Pfennig-soorten. Het behoeft geen betoog, dat men bij een invoerrecht van 1,80 Mark per KG. op het ruwe product en een banderollebelasting van 23 pCt. van den verkoopprijs, bij de verwaardiging van deze soorten slechts een zeer bescheiden bedrag voor de ruwe tabak kan uitleggen.

In verband met de belangrijke verhoging van het invoerrecht, hetwelk in 1930 nog slechts 80 Pfennig per KG. bedroeg, is de voorsprong, welken de Deutsche tabak had, nog sterk vergroot.

De Deutsche fabrikanten gingen dan ook noodgedwongen meer en meer daartoe over Java- door Pflanzertabak te vervangen, terwijl zij bij den aankoop van hun Sumatra-dek de uiterste zuinigheid in acht moeten nemen. Hiervan heeft de Nederlandsche markt voortdurend, doch vooral in de tweede helft van het jaar, de kwade gevolgen in sterke mate ondervonden.

Als gevolg van den slechten financiële toestand

kwamen in den loop van 1931 ook weder talrijke faillissementen onder de Duitsche afnemers van den Nederlandschen tabakshandel voor, waaronder eenige zeer belangrijke.

Wij hebben reeds herhaaldelijk in dit overzicht de aandacht daarop gevestigd, van hoe overwegend belang Duitschland als afnemer voor den Nederlandschen tabakshandel is, en hoe moeilijk het is wegen te vinden om het ook daar langzamerhand verloren gaande terrein te vervangen.

Ook 1931 heeft hierin geenerlei verbetering gebracht. Integendeel heeft in het algemeen de concentratie der bedrijven eerder nog verderen voortgang gehad, ten koste der middelfabrikanten, waarop de handelaars in de eerste plaats voor de detaillering der door hen gekochte tabak aangewezen zijn.

Het feit, dat de markt zoowel voor Sumatra- en Javatabak als voor alle mogelijke bijsoorten in 1931 een voortdurend dalende lijn getoond heeft, maakte een eenigszins bevredigenden afzet steeds moeilijker en moest onherroepelijk tot vaak zware verliezen op vroeger gekochte voorraden leiden.

Wat Java-tabak betreft, stond het jaar 1931 in het teken van groote leveringskooopen, welke in het begin van het jaar plaats vonden.

Deze hebben over het algemeen den koopers niet het gewenschte succes gebracht, terwijl zij de belangstelling voor het artikel van handelaars, welke niet bij de leveringskooopen betrokken waren, in sterke mate reduceerden. Werd dan ook aanvankelijk de markt voor Bezoekie-tabak kunstmatig op een hoog peil gehouden, al spoedig bleek dit niet vol te houden te zijn, en in de laatste inschrijvingen der campagne zijn de prijzen zeer gevoelig gedaald. De afname uit de tweede hand dezer tabak is het geheele jaar sleepende gebleven.

Intusschen zijn voor de importeurs der Bezoekie-tabak de resultaten over het algemeen wel loonend geweest, al zijn de in den aanvang gewekte verwachtingen meestal niet in vervulling gegaan, tengevolge van de in de meeste leveringscontracten voorkomende garantie voor gezonden uitval, op grond waarvan groote quantums weder ter beschikking van den importeur gesteld werden.

De Vorstenlanden-oogst bracht een beduidend hooger prijs op dan het jaar tevoren, toen deze den importeurs dan ook in vele gevallen zware verliezen berokkende, nl. circa 60 cents per $\frac{1}{2}$ KG. tegen circa 37 cents in 1930. Al vielen, zooals hieronder zal blijken, de latere aanvoeren van deze tabak niet zoo goed als de eerste partijen deden verwachten, zoo is voor de planters het resultaat, in doorsnee genomen, toch niet ongunstig te noemen.

Geheel anders staat het met de Sumatra-tabak-Maatschappijen, welke door den 1930er oogst groote verliezen leden. Dit gewas bracht slechts op circa 109 cents per $\frac{1}{2}$ KG. tegen circa 135 cents per $\frac{1}{2}$ KG. in 1930 (welk laatste cijfer nauwelijks den gemiddelden kostprijs dekte). Nog sterker valt het slechte resultaat op bij vergelijking met den in 1929 verkochten oogst, welke 192 cents per $\frac{1}{2}$ KG. opracht.

Voor deze Maatschappijen zijn de tijden dan ook zeer zorgelijk. Door ingrijpende bezuinigingen, sluiting van ondernemingen, waarvan de gronden niet aan de hoogste eischen voldoen en gedeeltelijke samenvoeging van andere, wordt ernstig getracht den kostprijs, welke vergeleken met dien van vóór den oorlog zeker 50 pCt. omhoog gegaan was, te verlagen. In hoeverre de afschaffing der Poenale Sanctie, waartoe men overgegaan is, teneinde te voorkomen, dat de invoer van Sumatra-tabak in Amerika op grond van het desbetreffende amendement op de Amerikaanse tariefwet verboden zou worden, deze kostprijverlaging in den weg zal staan, zal nog moeten blijken. Bij den tegenwoordigen ongunstigen toestand van alle cultures in Indië zal vermoedelijk voorloopig het vin-

den van werkkrachten nog wel geen bijzondere moeite opleveren.

De toestanden bij de Nederlandsche industrie hebben over het algemeen in 1931 geen reden tot klagen gegeven. De consumptie heeft zich op het vorige peil kunnen handhaven (de opbrengst van den tabaksaccijns bedroeg in 1931 met ruim 29 miljoen gulden nog drie ton meer dan in 1930).

Te betreuren is echter, dat de export, zoowel van gekorven tabak als van sigaren, vrij sterk achteruitgegaan is. Die van gekorven tabak daalde van ruim 11 miljoen pond tot circa 9 miljoen pond, of in waarde van circa 11 tot circa 8 miljoen gulden, die van sigaren van circa 51 miljoen tot circa 34 miljoen stuks, een waarde vertegenwoordigende van resp. ruim 3 en 2 miljoen gulden. Verreweg het grootste deel dezer vermindering komt ten laste van den uitvoer naar Nederlandsch-Indië en zal dus waarschijnlijk als een uitvloeisel van de daar heerschende ongunstige toestanden aangemerkt moeten worden.

Van Sumatra leverde de 1930er oogst 211.137 pakken, welke oprachten 109 cents per $\frac{1}{2}$ KG. tegen 242.065 pakken verkocht tot 135 cents per $\frac{1}{2}$ KG. het jaar tevoren. De totale waarde van den oogst bedroeg dus circa 36 miljoen gulden, of circa 15 miljoen gulden minder dan die van den 1929er oogst.

De uitval van den oogst was in doorsnee genomen buitengewoon slecht, en toonde alle fouten van een onberegend gewas. Een der weinige voordeelen was, dat vrij veel heldere tabak daarbij voorkwam, terwijl de brand om de sigaar vrij wit was. De kleuren waren echter vaak roodbont wat gelig; door het onrijpe karakter der tabak lieten smaak en kwaliteit veel te wenschen over, terwijl een groot deel van den oogst ook slecht uitgegroeid was en daardoor weinig dekkracht toonde.

Hierbij kwam dat het quantum der zandblad- en der beste voetbladpartijen in verhouding veel kleiner was dan anders, hetgeen op de doorsneeopbrengst natuurlijk eveneens een nadeeligen invloed had.

Ook dit jaar kwamen enkele partijen voor, welke beter geslaagd waren en die een in verhouding bevredigenden indruk maakten. Deze vormden echter een hooge uitzondering en werden dan ook, niettegenstaande zelfs hieraan de fouten van den oogst kleefden, hoog betaald (in hoofdzaak door de Nederlandsche industrie en door Zweden).

Het voor Amerika geschikte quantum was, vooral door de ongunstige uitwerking der tabak, niet groot. Meende men aanvankelijk, dat door de beperkte keuze de Amerikaanse koopers om aan hun quantum te komen wat minder veeleischend zouden zijn, dit bleek geenszins het geval te zijn. Amerika kocht tenslotte van dit gewas slechts circa 17.000 pakken (8 pCt. van den geheelen oogst) tegen circa 28.000 pakken (12 pCt. van den geheelen oogst) het jaar tevoren.

De geheele zandblad-oogst der Senembah Maatschappij werd aan een Nederlandsche handelaarsfirma op levering verkocht, terwijl later nog eenige andere minder belangrijke leveringszaken plaats vonden.

Ook dit jaar werden de beste partijen weder uitsluitend in het allereerste begin der campagne ten verkoop gebracht. Bij den slechten oogstuitval boden de latere inschrijvingen hoe langer hoe minder aantrekkelijks. De belangstelling verflauwde zienderoogen en aan het slot der campagne konden groote quantums slechts koopers vinden op de ongekend lage prijsbasis van circa 15 cents per $\frac{1}{2}$ KG.

De 1931er Sumatra-oogst wordt geschat op 185.000 pakken, terwijl de daarop volgende oogst, in verband met de bovenvermelde sluiting van verschillende ondernemingen, vermoedelijk nog wat kleiner zal worden.

Wat Java betreft, zoo toonden de eerste aanvoeren der Vorstenlanden een goed product. De tabak was rijp, zacht van blad en had gedeeltelijk de ge-

wenschte dofgrauwe, zij het dan wat donkere, kleuren. Voor deze partijen bestond veel kooplust, zowel van Nederlandsche als van Amerikaansche zijde. Bij de latere aanvoeren bleek al spoedig, dat men den oogst toch wel wat overschat had. De uitval ging vrij snel achteruit, terwijl de minder vlotte brand aan het blad meer op den voorgrond trad. De belangstelling van de zijde van den handel nam dan ook gaandeweg af, doch hiervoor in de plaats trad als koopster op de Fransche Regie, welke ook dit jaar voortdurend steun aan de markt verleend heeft, en tot in verhouding hooge prijzen niet minder dan 33.000 pakken kocht.

De geheele oogst bedroeg circa 135.000 pakken, verkocht tot circa 60 cents per $\frac{1}{2}$ KG., waarvan circa 7.000 pakken naar Amerika gingen.

Zooals hierboven reeds vermeld, werd een groot deel van den *Bezoekie*-oogst (ruim 100.000 pakken, te schatten op een waarde van 9 miljoen gulden) in het begin der campagne aan een combinatie van eenige handelaars verkocht.

Het bleek al spoedig, dat men te doen had met een goeden middenoogst, doch geenszins met een gewas zonder fouten. De tabak was doorgaande rijp en droogsoortig, goed van qualiteit, doch gedeeltelijk wat dor en verregend (met als gevolg daarvan hier en daar iets onfrisch), terwijl de brandbaarheid aan het blad nogal eens te wenschen overliet.

Daar de inschrijvingen voor het overgrote deel bestonden uit deze voorverkochte partijen, was de belangstelling het geheele jaar slechts matig.

Zooals hierboven reeds vermeld, werd in den aanvang der campagne ook het onverkochte deel van den oogst door de koopers der leveringspartijen op prijs gehouden, doch zakten later de prijzen sterk in, terwijl de afzet hoe langer hoe moeilijker werd.

Volgens de officieele statistieken bedroeg de uitvoer van Java-tabak naar Duitschland in 1931 14 miljoen KG. tegen 24 miljoen KG. in 1930.

Men kan veilig aannemen, dat dit verschil voor een groot deel ten nadeele der *Bezoekie*-tabak komt, welke vermoedelijk meer dan eenige andere soort van de concurrëntie der *Pfälzer*-tabak en van de buitengewoon lage prijzen van andere binnengoed-soorten (Havana en Braziel) te lijden gehad heeft.

De geheele uitvoer van Java-tabak bedroeg in 1930 circa 38 miljoen KG., terwijl men de binnenlandsche consumptie in dat jaar op circa 10 miljoen KG. kan stellen. Deze beide quantumts tezamen wogen ongeveer op tegen den aanvoer in 1930 van circa 50 miljoen KG. evenals dit in 1929 het geval was.

Geheel anders stelt zich deze verhouding in 1931, in welk jaar eveneens ruim 50 miljoen KG. aangevoerd werden, doch de uitvoer met de consumptie hier te lande samen slechts 36 miljoen KG. bedroegen.

Mocht de toestand in Duitschland niet verbeteren, dan zou de mogelijkheid bestaan, dat men binnen afzienbaren tijd met een teveel aan Java-tabak rekening zal moeten gaan houden.

Voor Zwitserland kwam een klein quantum goed geschikte tabak bij den oogst voor, hetgeen grif opgenomen werd, hoewel de laatste jaren *Bezoekie* voor dit doel langzamerhand een minder belangrijke rol gaat spelen, daar vele fabrikanten zich aan het gebruik van Vorstenlanden gewend hebben.

Naar Amerika werd voor het eerst sinds eenige jaren weder een klein quantum verkocht.

De tabak uit de *overige districten* verliest steeds meer het belang voor de openbare markt. Het geheele quantum dat daarvan bij inschrijving verkocht werd, bedroeg nog niet ten volle 40.000 pakken.

De uitval van den 1930er *Loemadjang*-oogst was vrij goed. Ook deze soort moet echter voor een groot deel den weg naar Duitschland vinden. Verkoopen hiervan konden dan ook het geheele jaar door slechts met moeite en op sterk verlaagde prijsbasis plaats vinden.

De uitval der overige *Krossoks* (Rembang/Kedirie, Kadoc, etc.) was niet meer dan middelmatig. De prijzen hiervan zijn langzamerhand weder vrijwel tot het vooroorlogsche peil gedaald.

Van *Borneo* werden verkocht 4.401 pakken tot circa 161 cents per $\frac{1}{2}$ KG. tegen 3.499 pakken verkocht tot circa 144 cents per $\frac{1}{2}$ KG. het jaar tevoren.

Deze tabak viel rijper en beter van soort dan de Sumatra, doch had niet veel blad terwijl de kleuren (doorgaande bruin en roodbruin) te wenschen overlieten. Bovendien is het verbruik dezer soort den laatsten tijd sterk gedaald.

Wat *Noord-Amerikaansche vatentabak* betreft, zoo ging de aanvoer van Kentucky circa 2 miljoen KG. achteruit, terwijl die van Virginie met een ongeveer gelijk quantum steeg.

De prijzen voor de ordinaire bruine tabak uit den 1930er oogst waren reeds vrij wat lager dan het jaar tevoren; in den loop van 1931 werden echter berichten uit Amerika ontvangen over de 1931er Kentucky- en Burley-oogsten, volgens welke deze tot de allergrootste zouden behooren, die ooit tot aflevering gekomen waren. De markt in Amerika voor deze soorten opende eerst eind December; de geboden prijzen waren inderdaad zoo laag, dat verschillende planters aanvankelijk weigerden hun tabak af te geven en hier en daar zelfs ongeregeldheden voorkwamen. Het laat zich aanzien dat vooral Burley, welke soort de laatste jaren wegens den hoogen kostprijs vrijwel niet in Nederland aangevoerd werd, een niet weg te cijferen concurrent voor Java-kerf zal kunnen worden.

De prijzen van gele Virginie, welke in 1930 reeds sterk gedaald waren, zakten nog verder in; hierin werd dan ook een en ander omgezet.

Van Maryland, waarvan de uitval weinig bevrediging schonk, nam de aanvoer — welke in 1930 nog slechts circa 1500 vaten bedragen had — nog met een derde af.

In verhouding tot de aangevoerde quantumts heeft de Noord-Amerikaansche vatentabak, in het algemeen gesproken, weinig belang voor den handel, daar de grootste orders door de fabrikanten direct in Amerika geplaatst worden.

Van *Zuid-Amerikaansche tabak* konden de aanvoeren zich op het peil van het vorige jaar handhaven.

Van Havana werden circa $3\frac{1}{2}$ miljoen KG. aangevoerd, grootendeels nog uit den 1930er oogst. Waren de prijzen van dezen oogst buitengewoon laag geweest, en werd dan ook algemeen verwacht, dat de nieuwe oogst geheel andere cijfers te zien zou geven, al spoedig bleek, dat men hierin bedrogen uitkwam. Want de prijzen daarvoor stelden zich weliswaar aanvankelijk wat hooger, doch zakten al spoedig in tot nog beneden het niveau van 1930. De zaken in dit artikel, welke aanvankelijk een tamelijk vlot verloop gehad hadden, werden dan ook hoe langer hoe moeilijker.

Hetzelfde geldt voor Braziel-tabak, waarvan evenals verleden jaar circa 10 miljoen KG. aangevoerd werden. De uitval van den oogst was in doorsnee niet slecht; ook voor dit artikel bewogen de prijzen zich echter het geheele jaar door in sterk dalende richting. Deze zijn langzamerhand op een buitengewoon lage basis gekomen, hetgeen niet wegneemt dat verkoopen bijna onmogelijk bleken.

De Domingo-oogst gaf nogal eens aanleiding tot klachten over ongezonden uitval. Hiervan werd dan ook in 1931 weinig geïmporteerd.

Vrij belangrijk waren daarentegen de aanvoeren van Rio Grande, welke soort wegens de hooge prijzen jarenlang op de Nederlandsche markt ontbroken had. Toen in het oorsprongsland de prijzen zeer aanzienlijk daalden, zijn daarvan duizenden balen op levering naar Nederland verkocht. Weliswaar gaf de uitval der tabak meermalen aanleiding tot klachten, vooral wegens het voorkomen van broei daarin; dit neemt

niet weg, dat Rio Grande in 1931 tot het goedkoopste kerfmateriaal behoord heeft.

Ook van Paraguay zijn de prijzen gedaald, doch niet in dezelfde mate als bij Rio Grande het geval was. De uitval van den oogst was echter voor een deel zeer bevredigend; er zijn dan ook in den loop van het jaar vrij vlotte zaken in dit artikel afgesloten. De aanvoer bedroeg met bijna 2 miljoen KG. driemaal zoo veel als in 1930.

Van *Britsch-Indische tabak* werd in 1931 zeer weinig geïmporteerd; de hiertoe behorende soorten, die uitsluitend om den lagen prijs gekocht worden, kunnen onder de tegenwoordige marktomstandigheden de concurrentie met de velerlei andere laaggeprijsde tabak niet volhouden.

Van *Manilatabak* werd evenmin als van *China* iets van eenige beteekenis aangevoerd.

Van *Oriëntaalsch* daarentegen waren de aanvoeren nog wat grooter dan het jaar tevoren. Ook voor deze soorten kenmerkte 1931 zich door groote onregelmatigheid in den loop der prijzen. Overigens is, zooals wij reeds vroeger opmerkten, de handel in Oriëntaalsche tabak geconcentreerd in de handen van enkele

importhuizen, welke deze direct onder de fabrikanten distribueeren, zoodat een eigenlijke tweedehands-handel in dit artikel vrijwel geheel ontbreekt.

De aanvoeren in 1931 bedroegen in totaal circa 109 miljoen KG. tegen circa 107 miljoen KG. in 1930.

Zij waren verdeeld als volgt:

Sumatra en Java:

Aanvoer in 1931 circa 70 miljoen KG.

" " 1930 " 69 " "

Noord-Amerikaansch:

Aanvoer in 1931 circa 11 " "

" " 1930 " 11 " "

Zuid-Amerikaansch:

Aanvoer in 1931 circa 18 " "

" " 1930 " 19 " "

Grieksch en Turksch:

Aanvoer in 1931 circa 8 " "

" " 1930 " 6 " "

Diversen: (Britsch-Indisch, Chineesch, Algiersch, Manila, enz.):

Aanvoer in 1931 circa 2 miljoen KG.

" " 1930 " 2 " "

F. M. v. E.

DE HAVENS VAN ANTWERPEN EN HAMBURG IN 1931.

Zooals te verwachten was heeft ook de Scheldestad ruimschoots haar deel gehad van de moeilijkheden, welke de Deutsche Noordzee- en Nederlandsche havens in het afgelopen jaar ondervonden.

Waar de officiële cijfers gewoonlijk eerst later worden verstrekt willen wij als vergelijkingsbasis voor het scheepvaart- en goederenverkeer de eerste negen maanden van 1931 nemen. Uit de navolgende vergelijkende tabel blijkt de achteruitgang, zoowel van het aantal schepen als van de tonnenmaat.

Aantal binnengekomen schepen	Netto tonnenmaat
(in duizenden tonnen)	
1929 8.727	1929 18.210
1930 8.249	1930 17.649
1931 7.902	1931 16.917

Bedraagt de achteruitgang in vergelijking met het ongunstige jaar 1930: 347 schepen metende 732.000 tons, grooter nog is de achteruitgang vergeleken met het jaar 1929, t.w. 825 schepen metende 1.293.000 tons.

Niettemin geven deze cijfers slechts ten deele een beeld van den invloed der depressie op het havenverkeer zooals deze in de hoeveelheid der verwerkte goederen tot uitdrukking komt:

Ter zee aan- en/of afgevoerde lading.
(in duizenden tonnen).

Geloste goederen.			Geladen goederen.		
1929	1930	1931	1929	1930	1931
9304	7643	7659	10132	8855	7743

Uit deze vergelijkende opstelling blijkt, dat de aanvoer van goederen vergeleken met het jaar 1930 weliswaar een stijging van 16.000 tons te zien geeft, doch dat vergeleken met 1929 de achteruitgang 1.645.000 tons bedraagt. Belangrijker is de daling, die het exportverkeer toont, t.w. 1.112.000 tons vergeleken met 1930 en 2.389.000 tons in vergelijking met 1929.

Ook de navolgende vergelijkende tabel van het goederenverkeer tusschen de verschillende concurrerende havens is niet van belang ontbloot:

	Goederenverkeer in duizenden tonnen.					
	Gelost:			Geladen:		
	1930	1931	% daling	1930	1931	% daling
Antwerpen	7643	7659	—	8942	7743	13
Rotterdam	16126	12037	25	10121	9194	9
Amsterdam	2981	2890	3	1490	1393	7
Bremen	2490	1970	20	1839	1597	13
Hamburg	12237	11104	9	6854	6152	10

Uit bovenstaand overzicht blijkt, dat alleen in Antwerpen de goederenaanvoer ter zee gedurende het afgelopen jaar vrijwel stationnair is gebleven; daar-

entegen is de goederenuitvoer in Antwerpen en in Bremen het sterkst gedaald. De verklaring van dit verschijnsel moet gezocht worden in de omstandigheid, dat Rotterdam — doorvoerhaven bij uitnemendheid voor het Westfaalsche industriegebied dat zijn grondstoffen en met name ertsen goeddeels via de Maasstad betreft — den terugslag der crisis, welke het bedrijfsleven in Westfalen ondergaat, in zijn sterk verminderden ertsaanvoer aan den lijve ondervindt, terwijl de stukgoedhaven Antwerpen de gevolgen der depressie in een gevoelige daling van den uitvoer weer spiegelt.

Zoodra men de doorvoercijfers der via Antwerpen gedirigeerde bulkclading nader beziet trekt intusschen ook hier een krachtige achteruitgang de aandacht. Zoo verminderde de aanvoer van erts en fosphaat in de eerste negen maanden van 1931 — die overal als vergelijkingsbasis zijn aangenomen — met 369.000 tons (1929: vermindering 663.000 tons), terwijl de uitvoer van kolen een achteruitgang van 360.000 tons te zien geeft. Daarentegen toont ook hier de aanvoer van granen een vrij belangrijke stijging, zooals uit onderstaande vergelijkende opstelling blijkt:

In duizenden tonnen. gedurende de eerste negen maanden.		
1929	1930	1931
2907	2561	3271

De achteruitgang van den uitvoer over de haven van Antwerpen die, zooals reeds vermeld in vergelijking met de eerste negen maanden van 1930 met 1.112.000 tons = 13 pCt. is teruggelopen, is behalve aan den sterk verminderden export van metallurgische producten mede aan de dalende cijfers te wijten, welke de artikelen cement — vermindering 280.000 tons — en kali — vermindering 90.000 tons — te zien geven. Wat den uitvoer van metallurgische producten — vrijwel het voornaamste exportartikel — aangaat, de achteruitgang bedraagt vergeleken met 1930: 540.000 tons, zulks na een daling van 1.240.000 tons in 1929.

De jaarrede van den Voorzitter van de Kamer van Koophandel te Antwerpen, den Heer Jussiant, stond dan ook, zooals verklaarbaar is, in het teeken der depressie, zij het dat het slot zijner belangwekkende rede vertrouwen in de toekomst van Antwerpen's haven ademde. Dat dit vertrouwen niet misplaatst is zullen allen beamen, die weten hoe het even energieke als voortvarende Gemeentebestuur onder de zoo bekwame leiding van Burgemeester Van Cauwelaert

steeds voor de belangen der haven van Antwerpen op de bres staat. Hier geen „achter de feiten aanloopen”, doch integendeel een bestuur, dat het oog voortdurend op de toekomst gericht houdt en niets achterwege laat dat tot meerder verkeer in de haven kan leiden. De huidige achteruitgang — zuiver crisisverschijnsel — zal dan ook straks ongetwijfeld blijken een „reculer pour mieux sauter” te zijn geweest.

* * *

Der traditie getrouw bevat het jaarverslag der Kamer van Koophandel te Hamburg ook ditmaal wederom tal van belangwekkende gegevens, zoo ten aanzien van den algemeenen economischen toestand, waarin Duitschland verkeert als met betrekking tot het goederen- en scheepvaartverkeer in de haven van Hamburg gedurende het achterliggende jaar.

Voor een juiste beoordeeling van den toestand waarin de Duitsche reederij verkeert moet men de gewijzigde samenstelling van de Duitsche handelsbeweging in aanmerking nemen. De onder den druk der herstel- en renteverplichtingen gedurende de achterliggende jaren plaatsgevonden wijziging in de handelsbalans die, aanvankelijk sterk passief, allengs in zeer geprononceerde mate actief is geworden, moet onvermijdelijk tot steeds weder nieuwe storingsen op de internationale markten leiden. Het maandgemiddelde voor den invoer in 1931 bedroeg R.M. 575.4, voor den uitvoer R.M. 809.8 millioen, tegenover gemiddelden van resp. R.M. 897.8 en R.M. 1020.1 millioen het jaar tevoren. De zoowel in absoluten zin als verhoudingsgewijs abnormaal gedaalde waarde van den invoer, vindt haar verklaring in den achteruitgang van Duitschland's koopkracht en in de ongeëvenaarde daling der grondstofprijzen, welke laatste op haar beurt wederom oorzaak is van de mindere koopkracht der gebieden die de grondstof ten behoeve der exportindustrie leveren. Zoo valt dan ook een daling van 32.5 pCt. bij Duitschland's overzeeschen exporthandel te constateeren, terwijl de Duitsche uitvoer naar de overige Europeesche landen met 20.3 pCt. terugliep.

Dat onder zóó ongunstige omstandigheden het scheepvaart- en goederenverkeer in de oude Hanzestad een weinig opwekkend beeld toont, is begrijpelijk. Bedroeg het totaal der inkomsten uit hoofde van het havenbedrijf in 1929 5.4 milliard R.M. — in 1930, daalden deze inkomsten reeds tot 4.6 milliard — gedurende de negen eerste maanden van het afgelopen jaar werd slechts rond 3.8 milliard R.M. ontvangen. Hierbij dient er overigens op gewezen, dat het goederenverkeer sterker achteruitgang dan het reizigersverkeer toont. De tonnenmaat der gedurende de eerste negen maanden in de haven van Hamburg aangekomen schepen daalde van 16.397.687 netto register tons tot 15.807.410 netto register tons. De aanvoer ter zee van goederen daalde van 12.236.000 tot 11.104.000

tons, de afvoer ter zee van 6.855.000 tot 6.151.000 tons. Gaat Hamburg al wat het scheepvaartverkeer betreft aan de spits, Rotterdam neemt met een aanvoer van 12.199.000 tons en een afvoer van 9.090.000 tons de eerste plaats in. Het goederenverkeer in de staats-etablissemmenten daalde wat den aanvoer betreft met 22.8 en wat den afvoer aangaat met 7.6 pCt. vergeleken met het jaar tevoren. De achteruitgang in het groeppageverkeer, dat te Hamburg waar het stukgoed domineert zooveel grooter is dan te Rotterdam, bedraagt slechts 8.3 pCt. Een uitermate triest beeld bieden de te Hamburg opgelegde zeeschepen; op 1 December jl. waren niet minder dan 107 zeeschepen met een totalen bruto inhoud van 554.921 tons uit de vaart genomen.

Het voortdurend hooger optrekken van bestaande tariefmuren, het verleenen van regeeringssubsidies, de beperkende bepalingen welke met name ten aanzien van het landverhuizersprobleem in Amerika gelden, de financiëel-economische noodtoestand van Duitschland zelf en last not least de depreciatie van het Engelsch betaalmiddel zijn tezamen oorzaak dat de inkomsten der Duitsche reederijen zeer gevoelig zijn teruggelopen. Eén en ander zal zich dan ook in de over enkele maanden te publiceeren jaarcijfers maar al te duidelijk weerspiegelen.

Dat ook de binnenvaart zéér moeilijke tijden doormaakt behoeft wel geen betoog. De te bedingen vrachten bewegen zich ook hier vrij belangrijk beneden het niveau van 1930, ofschoon de exploitatiekosten en met name de sociale belastingen sterk zijn gestegen.

Tenzij men elders ter elfder ure tot het inzicht komt dat de huidige toestand radicale maatregelen eischt en dat met name het Duitsch probleem — waarmede het vraagstuk der oorlogsschulden zóó nauw verband houdt — een spoedige oplossing eischt wil oneindig erger voorkomen worden, zal het nieuwe jaar Europa en met haar de geheele wereld nog voor onaangename verrassingen plaatsen. De toestand in Duitschland wordt steeds meer precair en moet, tenzij alsnog spoedig wordt ingegrepen, onvermijdelijk tot een climax leiden, die het allerwegen zoo vurig begeerde economisch herstel wederom tot een later tijdstip zal verschuiven. Europa's verantwoordelijke staatslieden mogen wel bedenken dat er groot gevaar schuilt in het talmen. Een natie van meer dan 60 millioen zielen laat zich onder het huidig economisch wereldbestel waar allen, om het even of men het erkent of niet, van elkander afhankelijk zijn, nu eenmaal niet straffeloos terzijde schuiven. Steeds duidelijker wordt het dat Duitschland's economisch herstel mede tot de voornaamste voorwaarden voor een terugkeer tot normale verhoudingen behoort. Zal 1932 dan ook de zoo lang verbeide kentering van het economisch getij brengen, dan sla men de hand aan den ploeg, en prate niet langer maar dwinge zichzelf tot de verlossende daad!

C. V.

HET VOORSTEL VAN PROFESSOR GOUDRIAAN OVER EEN WERELD-GRONDSTOFFENVALUTA. *)

Ir. A. Baars schrijft ons:

De heldere uiteenzettingen van Prof. Goudriaan in de E.-S. B. van 21 October jl. stelden scherp in het licht, hoe in de huidige crisis het marktmechanisme, gebaseerd op de wet van vraag en aanbod, niet of althans uiterst onvoldoende in staat is voortbrenging en verbruik der grondstoffen met elkaar in evenwicht te brengen. Vandaar de diepte der huidige depressie, haar lange duur en het sombere perspectief, dat zij biedt. Het is de synchrone, de gelijktijdige overproductie in de meest verschillende takken en in alle landen, die ertoe geleid heeft, dat het marktmechanisme verzaakte als reguleator. Bij partiele crises in enkele productietakken, zou de wet van vraag en

aanbod haar werking wél kunnen doen gevoelen, meent Prof. Goudriaan, en men dient derhalve een maatregel te treffen om het synchrone optreden van overproductie in alle takken der oerproductie tegelijk te voorkomen. Dan kan, zoo liet hij zich spottend uit op de jaarvergadering der Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek, het „goede oude kapitalisme” nog jarenlang dienst doen.

Het verwondert ons daarom, zeker van een scherpzinnigen denker als Prof. Goudriaan, dat hij een middel aanbeveelt, hetwelk de door hem aangegeven oorzaak, de synchronisatie der gedeeltelijke crises, in geen enkel opzicht wegnemen kan. Dit zal duidelijk blijken, wanneer men de werking van een dergelijke

grondstoffenv valuta nader beschouwt, dieper op de zaak ingaat dan in de verleidelijke schildering in het nummer van 28 October 1931 der E.-S. B. is geschied.

Nemen wij een oogenblik aan, dat de nieuwe geld-eenheid, gebaseerd op de goederencollectiviteit, is ingevoerd. Wij willen het niet hebben over de bijkans onoverwinbare moeilijkheden van de vaststelling op internationale schaal; het is altijd een goedkoop verweer te wijzen op de bezwaren aan de uitvoering van nieuwe maatregelen verbonden. Die bezwaren en moeilijkheden zijn er om overwonnen te worden; wanneer het voorstel van Prof. Goudriaan tot het gewenschte resultaat zou voeren, zou geen moeilijkheid, hoe groot ook, het mogen doen mislukken, want dan gaf het een mogelijkheid van redding voor miljoenen uit de schrijnendste ellende aan de hand, waartegenover alle bezwaren in het niet verzinken.

Echter zal het duidelijk zijn — gelijk de voorsteller ook wenschte — dat de goederenpakketten, die de basis van de nieuwe munteenheid zullen vormen, praktisch zijn samen te stellen. Dit zal een keuze of een relatieve schaal noodig maken tusschen de verschillende kwaliteiten, waaruit de grondstoffen bestaan: Egyptische of Amerikaansche katoen of andere soorten ervan, die in bepaalde kwanta in de goederenpakketten kunnen worden opgenomen, harde of zachte tarwe, niet in dezelfde hoeveelheid, vlamkolen of magere kolen, enz. Ook zal het mogelijk moeten zijn een mengsel der verschillende soorten te leveren. Hierin schuilt het nadeel van deze geldbasis tegenover het goud, dat — tot een bepaald gehalte geraffineerd — volstrekt gelijk is, wat kwaliteit betreft en op den duur niet verandert. Het is echter een nadeel, dat te overwinnen zou zijn. Vast moet evenwel staan, dat de goederenpakketten op de wereldmarkten praktisch zijn samen te stellen, want anders zouden alle grondstoffen toch naar believen in prijs kunnen dalen, terwijl het onmogelijk zou zijn een pakket te vormen van de juiste samenstelling en dit te deponeren tegen de gevaloriseerden prijs, dus de overtollige grondstoffen tijdelijk uit de markt te nemen.

Hiermee is het stelsel echter tegelijkertijd mislukt.

Ieder handelaar kan op de wereldmarkten bij lage prijzen opkopen eerst suiker, hij wacht een poos en krijgt de kans om een evenredige hoeveelheid koffie te bemachtigen en zoo de rij langs. In korten tijd heeft hij zijn „pakket” van zooveel miljoenen eenheden bijeen. Gaat het niet goedschiks, dan maakt hij met anderen een baisse in de ontbrekende producten, dat is de heeren wel toevertrouwd — hij kan het rustig doen, want hij loopt geen enkel risico. Daalt de prijs slechts één oogenblik, dan koopt hij direct, wat hem aan zijn goederenpakket ontbreekt en compleetert dat. Vervolgens deponert hij het gansche pakket bij één der banken tegen den gevaloriseerden prijs en steekt de winst in zijn zak.

Is dit een denkbeeldig gevaar? Integendeel, het is een gevaar, van welks grootte wij ons geen denkbeeld kunnen vormen. Voor de meeste grondstoffen is het mogelijk de productie in den kortst mogelijken tijd vele malen te vermenigvuldigen. Dr. Deterding deelde onlangs mede, dat de olieproductie buiten Rusland slechts 4 pCt. van de jaarlijksche productiecapaciteit bedraagt. De kraakinstallaties kunnen, bij geforceerd bedrijf, onmiddellijk eenige malen zooveel benzine produceeren, als nu het geval is. Laat de kolenmijnen volop werken en de kolenproductie vliegt omhoog, terwijl de kosten zullen dalen door den procentsgewijze veel geringeren last der vaste kosten. In een paar maanden tijds zal men in die groep tientallen miljoenen goederenpakketten hebben verzameld.

Precies hetzelfde geldt voor de groep metalen en misschien in iets mindere mate voor de landbouwproducten, maar deze zullen in één tot twee jaar hun schade wel inhalen. De reactie der Amerikaansche farmers op de steunactie van den Federal Farm Board door meer tarwe en katoen te planten, is toch

welsprekend genoeg. Na een betrekkelijk korten tijd zullen de uit de markt genomen voorraden reusachtig worden vergroot. Men zal zich zonder eenig risico kunnen toeleggen op de meest ongebreidelde vergroting van de grondstoffenproductie; een deel der kapitalisten, der handelaars en banken, kan daarvan slechts voordeel hebben en zij zullen gaarne de kapitalen ervoor ter beschikking stellen. De geweldige warenstroom zal de prijzen der afzonderlijke grondstoffen laag houden, onder den prijs, waarop de valorisatie is gebaseerd, en zij koopen tegen dien lagen prijs hun goederenpakketten bijeen om ze vervolgens tegen den standaardprijs in te leveren.

Maar zeer zeker zal de werkloosheid daardoor snel vedwijnen en plaats maken — zie Rusland met zijn tempo van het vijfjarenplan, welk tempo de kapitalistische wereld bij dit valorisatieplan ongetwijfeld verre zal overtreffen — voor een tekort aan arbeidskrachten. Daarnaast zal de hoeveelheid papiergeld in omloop reusachtig stijgen, daar de banken tegen de ingeleverde goederenpakketten bankbiljetten afgeven. Alle voorwaarden voor een algemeene loonsverhoging en prijsstijging zijn dus aanwezig en deze zullen dan ook moeten volgen. Ook de grondstoffenindustrie zal die loonsverhoging te betalen hebben, hetgeen zij echter zonder bezwaar kan doen, want bij de volle belasting der bedrijven zal de mechanisatie op dit gebied der massaproductie bij uitnemendheid met reusachtige stappen vooruit vliegen. Vooral in het begin dus zal de grondstoffenindustrie en zullen de landbouwbedrijven van grondstoffen geen nadeel ondervinden van de gestegen loonen. Tractoren, oogstmachines, ook voor producten als suikerbieten of suikerriet, al deze en nog veel meer machines zullen verschijnen en de oplossing zal zijn: nog meer grondstoffen op nog grooter schaal, de overtollige goederenpakketten worden gevaloriseerd en hinderen niet.

Op den duur, en niet eens op den langen duur, moet deze wedloop echter noodlottig afloopen voor de grondstoffen. Tenslotte werkt de mechanisatie in den aanvang het snelst, wordt het effect van verder doorgevoerde, verfijnde mechanisatie hoe langer hoe geringer. De grondstoffenindustrieën worden ingehaald, overvleugeld door de prijsstijging, die langzamerhand uitgegroeid zal zijn tot een inflatie in optima forma. De industrieën van verbruiksgoederen en halfabrikaten kunnen voor haar producten meegaan met de prijsstijging, moeten dat ook, daar bij haar de invloed van het arbeidsloon grooter is en het niet overal mogelijk is, gelijk bij de automobielen, tot een volkomen gemechaniseerde productie over te gaan van één enkel standaardproduct.

Wat Prof. Goudriaan thans wil genezen, dat bereikt hij zoodoende, mathematisch zeker, op veel reusachtiger schaal dan nu. Want de grondstoffenpakketten hebben een vasten, gevaloriseerden prijs, een prijs, die op den duur, bij de steeds toenemende inflatie van het ruilmiddel en de daaraan verbonden prijsstijging, beteekenen zal een verlies, een blijvend en steeds grooter wordend verlies. . . . voor de grondstoffenfabrikanten. Stijging van de grondstoffenprijzen zal dan eerst recht onmogelijk zijn. De voorraden, die thans dreigend boven de markt hangen, zijn een klein, onbeteekenend gedeelte van hetgeen zich dan in de goederenpakketten zal hebben opgehoopt. De grondstoffenindustrie, ingesteld op een basis, die de verbruiksmogelijkheid zelfs bij den grootsten bloei en uitbreiding verre overtreft, zal voor een veel grootere overproductie staan dan thans het geval is, met daarnaast een wereldvoorraad in de goederenpakketten, genoeg om het optimale wereldverbruik gedurende vele jaren te dekken.

In zijn critiek op de onvoldoende werking van het marktmechanisme heeft Prof. Goudriaan volkomen gelijk; thans zijn zelfs lage en verliesgevende prijzen niet in staat het evenwicht te herstellen. Maar al werkt het marktmechanisme niet voldoende, het werkt

tóch gedeeltelijk. Schakelt men de rem van de lage grondstoffenprijzen heelemaal uit, hetgeen in zijn stelsel het geval is, dan is er van herstel van het evenwicht in het geheel geen sprake meer, dan zal de disproportie in het maatschappelijk voortbrengingsproces, — de werkelijke en eenige oorzaak der crises — tot monsterachtige, voorheen ongekende afmetingen aangroeien.

Het denkbeeld van grondstoffenvalorisatie is goed. Deze zal in staat zijn in zeer korten tijd aan de heersche crisis een einde te maken. De beschouwingen daaromtrent in de artikelen van Prof. Goudriaan zijn in dit opzicht overtuigend genoeg. Doorvoerbaar wordt de valorisatie echter eerst, wanneer de zekerheid bestaat, dat na dezen maatregel — ten minste niet te lang daarna — het evenwicht tusschen productie en behoefte aan die grondstoffen niet meer *stelselmatic en algemeen*, gelijk thans, zal worden verbroken. Heeft men die zekerheid, dan is de grootte der huidige wereldvoorraden volstrekt geen bezwaar meer, zijn zij integendeel aan den lagen kant, wanneer men ze beschouwt als reserve tegen plotselinge stijging van de vraag (bij uitvindingen bijvoorbeeld) of vermindering van het aanbod (misoogsten, natuurrampen, e.d.). Prof. Goudriaan betoogt zelf, dat een gedeelte der berekeningen, noodig voor vaststelling der evenwichtsvoorwaarden in het productieproces ook ter verwezenlijking van de grondstoffenvaluta noodig zijn. Hij schrijft op blz. 948:

„Centrale aankoop van grondstoffen in alle markten tegelijkertijd in quanta geëvenredigd aan het *wereldverbruik*, totdat...”

Men dient dus tevoren vast te stellen de cijfers van het wereldverbruik, niet alleen die van de wereldproductie. Dan is de weg toch aangewezen en hoeft men slechts eenige stappen verder op dien weg te gaan om vast te stellen, hoe groot de wereldproductie bij dit, voor de grondstoffenvaluta berekende, verbruik zijn kan. Indien het mogelijk is door berekening de eerste gegevens vast te stellen, de grootte van het wereldverbruik der grondstoffen — en blijkbaar ziet Prof. Goudriaan die mogelijkheid, want zij is de basis van zijn voorstel — dan is het eveneens mogelijk te berekenen, hoe groot de wereldproductie van grondstoffen dient te zijn.

Bij de uitvoering dezer berekeningen van het grondstoffenverbruik, noodig om de evenredige samenstelling der goederenpakketten te vinden, zal blijken, dat de verhouding van de hoeveelheid geconsumeerde

grondstoffen volstrekt niet constant is. Dat bijvoorbeeld bij vermindering der bedrijvigheid het verbruik van katoen en wol veel minder snel afneemt dan dat van ijzer, koper, olie en steenkool. Deze berekeningen zullen, wanneer zij worden opgezet, onmiddellijk de groote elasticiteit aantoonen van ons productiestelsel, dat zich niet in bepaalde evenredigheden laat dwingen.

Of men wil of niet, men wordt, ook op deze manier, steeds tot dezelfde conclusie gedrongen. Valorisatie vereischt overzicht over de geheele maatschappelijke productie en consumptie en dat overzicht is alleen te verkrijgen, wanneer men de onderlinge verhoudingen en factoren berekent, d.w.z. wanneer men het schema of plan der maatschappelijke productie en consumptie voor zich heeft. Deze berekening en dat schema in cijfers is heel wat anders dan de ge-centraliseerde uitvoering van één bepaald plan onder staatsdwang, hetgeen gewoonlijk met „Planwirtschaft” wordt bedoeld. Er zijn oneindig vele schema's mogelijk, waarbij het evenwicht van voortbrenging en verbruik gehandhaafd blijft.

Het marktmechanisme is en blijft in staat gedeeltelijke onevenredigheden — in tijd en in plaats verschillend — te elimineeren. Het schema is bij uitstek geschikt om een *algemeene* onevenredigheid, die niet plotseling ontstaat, maar zich geleidelijk ontwikkelt, tijdig te onderkennen en te voorkomen, dat zij zich catastrofaal ontwikkelt, zooals thans. *Tezamen* met valorisatie, aangevuld door het dan meer normaal werkende en zeer nauwkeurige marktmechanisme tegen kleine afwijkingen, dat we hebben en moeten houden, gesteund door de wereldvoorraden, die gerust kunnen schommelen en het begin van een algemeen teveel aan producten tijdelijk kunnen absorbeeren, omdat men op grond der berekeningen dit euvel terstond bemerkt en de ontwikkeling ervan kan tegenhouden, zullen wij in het berekende schema van productie en verbruik (in het verbruik ook ingesloten datgene, dat aangewend wordt voor uitbreidingen) een machtig middel hebben om een herhaling van de huidige wereldramp in de toekomst te voorkomen.

*) Prof. Goudriaan heeft ons medegedeeld, dat hij in één der volgende nummers nader zal terugkomen op de beschouwingen die aan zijn stelsel zijn gewijd in de artikelen van Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart in het nummer van 13 Jan. jl. en van Ir. A. Baars in het nummer van heden. (Red.)

DE INDISCHE MIDDELEN OVER OCTOBER 1931.

In de maand October bedroeg de opbrengst der landsmiddelen in totaal f 41.4 miljoen tegenover f 57.2 miljoen in dezelfde maand van het vorige jaar. Hierdoor is een totaal middelenopbrengst over de eerste tien maanden van 1931 ontstaan van f 424.5 miljoen, terwijl in de eerste tien maanden van 1930 f 521.5 miljoen werd ontvangen, een achteruitgang dus van f 97 miljoen.

De opbrengst der verschillende hoofdgroepen van middelen in vergelijking tot de ramingen bedroeg in miljoenen guldens respectievelijk:

Groep	1/12 raming	October		10/12 raming		eerste tien maanden	
		1931	1930	1931	1931	1930	1930
Belastingen ...	29.6	22.8	31.0	295.6	201.7	248.9	
Monopolies ...	6.3	4.8	6.0	63.2	53.4	63.7	
Producten	7.6	2.5	5.0	76.1	40.7	56.3	
Bedrijven	12.1	8.5	10.9	120.9	90.—	105.3	
Div. middelen .	5.0	2.8	4.3	50.0	38.7	47.3	
Totaal ..	60.6	41.4	57.2	605.8	424.5	521.5	

Het achterblijven van de middelen in verslagmaand t.o.v. dezelfde maand van het vorige jaar werd derhalve veroorzaakt door de belastinggroep met — f 8.2

miljoen, de monopolies met — f 1.2 miljoen, de producten met — f 2.5 miljoen, de bedrijven met — f 2.4 miljoen en de groep diverse middelen met — f 1.5 miljoen.

Bij het achterblijven van het totaal der middelen t.o.v. de fractioneele jaarraming in de verslagmaand ten bedrage van f 19.2 miljoen en in de eerste tien maanden van 1931 van in totaal f 181.3 miljoen, moet in aanmerking worden genomen, dat verschillende middelen, in hoofdzaak de kohierbelastingen, de producten, sommige bedrijven en eenige middelen van de groep „Diversen”, zooals winstaandeelen, mijnconcessies enz. niet regelmatig over een jaar binnenvloeden, doch op onregelmatige wijze werden betaald.

De verschillen in de opbrengst tusschen de maanden October 1931 en October 1930 en tusschen de eerste tien maanden van 1931 en van 1930 worden bij de verschillende middelen-groepen, in hoofdzaak door de n.v. afwijkingen veroorzaakt.

Belastingen.

De navolgende heffingen vertoonen in de afgelopen tien maanden in totaal een achteruitgang, t.o.v. 1930, van f 31.2 miljoen.

Omschrijving	Opbrengst in miljoenen guldens					Eerste 10 maanden van 1931 minder dan 1930
	October		Eerste 10 maanden van			
	1931	1930	1931	1930	1929	
Invoerrechten ..	4.5	6.0	46.8	64.7	80.8	17.9
Uitvoerrechten ..	0.3	0.9	3.6	7.8	11.3	4.2
Statistiekrecht ..	0.2	0.4	2.8	4.3	5.4	1.5
Accijnzen	3.5	3.3	31.3	36.1	35.1	4.8
Zegelrecht	0.8	1.1	8.1	10.3	12.0	2.2
Overschr. recht ..	0.2	0.2	1.9	2.2	2.2	0.3
Slachtbelastingen	0.54	0.55	5.3	5.6	6.0	0.3
Totaal ..	10.0	12.5	99.8	131.0	152.8	31.2

Bij vergelijking van de opbrengst 1931 met die van 1930 dient er rekening mede te worden gehouden, dat ingaande 1 Januari 1931 de invoerrechten werden verhoogd met 10 ocenten, terwijl ook het handelszegel en het ontschepingsgeld werden verhoogd.

Een nadere uitsplitsing van de opbrengst der accijnzen leidt tot onderstaande groepeerings:

Omschrijving	Opbrengst in miljoenen guldens					
	October		Eerste 10 maanden van			
	1931	1930	1931	1930	1929	
Petroleum ...	1.0	0.9	9.4	10.2	10.6	29.2
Benzine	1.7	1.6	14.8	16.7	14.4	
Lucifers	0.8	0.7	6.3	8.3	9.0	9.2
Gedistilleerd ..	0.06	0.07	0.7	0.8	1.0	1.0
Tabak	0.008	0.01	0.07	0.08	0.1	0.1
Totaal ...	3.6	3.3	31.3	36.1	35.1	39.5

De kohierbelastingen bleven in de eerste tien maanden van 1931, zooals uit de hieronder opgenomen vergelijkende specificatie blijkt, met uitzondering van de personeele belasting en de verponding, bij de opbrengst van de eerste tien maanden van 1930 ten achter.

Omschrijving	Opbrengst in miljoenen guldens					
	October			Eerste 10 maanden		
	1931	1930	1929	1931	1930	1929
Personeele belasting ...	0.7	0.7	0.6	4.3	4.2	4.—
Inkomstenbelasting ...	5.4	6.3	5.1	37.6	41.5	41.—
Vennootschapsbelasting	1.8	6.7	9.3	15.6	29.4	32.—
Verponding	0.3	0.3	0.4	12.7	7.7	4.8
Landelijke inkomsten ...	4.2	4.3	3.8	27.3	30.9	32.1
Totaal	12.4	18.3	19.2	97.5	113.7	113.9

De hoge opbrengst der verponding is veroorzaakt door de belangrijke betalingen op aanslagen van vorige jaren.

De landelijke inkomsten, nader uitgesplitst, geven het volgende beeld:

Landrente Java	Opbrengst in miljoenen guldens					
	October			Eerste 10 maanden		
	1931	1930	1929	1931	1930	1929
en Madoera	3.7	3.7	3.3	25.4	28.3	29.4
Alle overige	0.5	0.6	0.5	1.9	2.6	2.7
Totaal	4.2	4.3	3.8	27.3	30.9	32.1

De overige belastingen brachten in verslagmaand f 284.000 op tegen f 356.000 in dezelfde maand van 1930.

Monopolies.

De monopolies brachten in verslagmaand f 1,3 miljoen minder op dan in October 1930, terwijl de totaal-opbrengst in de eerste tien maanden van 1931 f 10,3 miljoen achterbleef bij die over dezelfde periode van 1930.

Deze f 10.3 miljoen werden voor f 7.7 miljoen gevormd door achteruitgang van de opbrengst van den opiumverkoop, welke opbrengst in de eerste tien maanden van 1931 f 21,8 miljoen bedroeg tegenover f 29.5 miljoen in de eerste tien maanden van 1930.

De opbrengst der pandhuizen bleef in verslagmaand f 0.27 miljoen achter bij die van October 1930, en in de eerste tien maanden van dit jaar f 2,5 miljoen bij die van de eerste tien maanden van 1930.

Het zout, dat in verslagmaand f 0,3 miljoen minder opbracht dan in October 1930 bleef in de eerste tien maanden van dit jaar in totaal f 0.2 miljoen achter bij die van de eerste tien maanden van 1930.

Producten.

De opbrengst van de producten bedroeg in October 1931 f 2.5 miljoen tegen f 5 miljoen over dezelfde maand in 1930 of f 2.5 miljoen minder, in hoofdzaak veroorzaakt door de mindere opbrengsten van tin, steenkool en boschproducten ad resp. f 1 miljoen, f 0.8 miljoen en f 0.6 miljoen. De opbrengst in verslagmaand van goud en zilver is slechts een naboeiking, daar de goud- en zilvermijnen in de maand Augustus werden gesloten. Het caoutchoucbedrijf bracht in verslagmaand ruim f 16.000 meer op dan in October 1930. In de eerste tien maanden van 1931 was de opbrengst echter f 1.2 m.m. minder dan in dezelfde periode van 1930.

Bedrijven.

De opbrengst van deze groep bedroeg over October 1931 f 2.4 miljoen minder dan in dezelfde maand van 1930. De oorzaak hiervan is in hoofdzaak gelegen in de mindere opbrengst van den P.T.T. en de S.S. ad resp. f 0.2 en f 1.8 miljoen. De achteruitgang van deze groep gedurende de eerste tien maanden van het jaar 1931 t.o.v. 1930 steeg tot f 15.3 miljoen.

De totaal-opbrengsten van de S.S. en Tr. bleven in de eerste tien maanden f 11 miljoen bij die van het vorige jaar ten achter. Verdeeld naar de verschillende lijnen was dit verschil:

Java	f 8.4 miljoen
Sum. Westkust	„ 0.8 „
Zuid-Sumatra	„ 1.3 „
de Atjeh-tram	„ 0.4 „

Het verdere bedrag der achterblijving (f 4.3 miljoen) is veroorzaakt door:

Havenwezen	met — f 1.4 miljoen
Baggerdienst	„ — „ 1.0 „
Landsdrukkerij	„ — „ 0.4 „
P.T.T.	„ — „ 2.0 „

terwijl de dienst van W. en E. in de afgelopen periode f 0.5 miljoen meer opbracht dan in dezelfde van het vorige jaar.

Diverse middelen.

Deze groep bracht in verslagmaand f 2.8 miljoen op tegenover f 4.3 miljoen in October 1930. De opbrengst in de eerste tien maanden van 1931 was f 8.6 miljoen minder dan die in de overeenkomstige periode van 1930. Het achterblijven van de opbrengst over de eerste tien maanden bij de fractioneele jaar-raming met een bedrag van f 11.3 miljoen en bij dezelfde periode van 1930 met f 8.6 miljoen vindt zijn oorzaak in het achterblijven van bijna alle middelen, welke tot de groep behooren.

Slechts de opbrengst der weeskamers en schoolgelden gaven een gunstig verschil te zien, respectievelijk van f 0.1 miljoen en f 0.2 miljoen.

Mijnconcessies brachten in verslagmaand f 0.157 miljoen op tegen f 0.068 miljoen in October 1930, terwijl in de eerste tien maanden van 1931 hierop f 4.484 miljoen werd ontvangen tegenover f 5.881 miljoen in dezelfde periode van 1930.

Maand	Opbrengst in miljoenen guldens					
	Per maand			t/m. de maand		
	1929	1930	1931	1929	1930	1931
Januari	51,9	53,5	45,2	51,9	53,5	45,2
Februari	48,9	42,2	36,0	100,8	95,7	81,2
Maart	50,4	43,7	37,1	151,2	139,4	118,3
April	51,3	45,1	38,3	202,4	184,5	156,6
Mei	53,8	52,3	39,1	256,2	236,8	195,7
Juni	61,2	50,4	45,3	317,4	287,2	241,0
Juli	67,0	65,3	49,5	384,4	352,5	290,5
Augustus ...	62,2	52,5	46,3	446,5	405,0	336,8
September ...	62,4	59,3	46,2	508,9	464,3	383,1
October	71,6	57,2	41,4	580,4	521,5	424,5
November ...	56,1	46,5		636,6	568,—	
December ...	72,2	64,3		708,7	632,2	

De opbrengst van den afkoop van heerendiensten in de Buitengewesten was in October 1931 f 0.377

millioenen tegen f 0.401 millioenen in October 1930; de totaal-ontvangsten bedroegen in de eerste tien maanden van 1931 f 4.6 millioenen en in dezelfde periode van 1930 f 5.9 millioenen.

De ontvangsten van het gevangeniswezen bedroegen in October 1931 f 0.4 millioenen tegen f 0.5 millioenen in October 1930; de totaal-ontvangsten hiervan bedroegen in de eerste tien maanden van 1931 f 4.1 millioenen tegen f 4.6 millioenen in dezelfde periode van 1930.

De opbrengsten van de andere tot deze groep behorende middelen geven geen aanleiding tot bijzondere vermelding, met uitzondering van de bakken- en loodsgelden, welke in verslagmaand f 0.11 millioenen achterbleven bij October 1930 en in de eerste tien maanden van 1931 totaal f 0.78 millioenen minder oprachten dan in dezelfde periode van 1930.

Het algemeen verloop der landsmiddelen in het loopende jaar in vergelijking met de twee voorafgaande jaren moge blijken uit het vorenstaande overzicht.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

HET TEKORT VAN DE FRANSCHE SPOORWEGEN.

Prof. B. Nogaro te Parijs schrijft ons:

Het tekort van de Fransche spoorwegen, dat op het oogeblik een punt van bespreking in het Fransche parlement vormt, is een van de vele moeilijke problemen, die zich thans in Frankrijk voordoen. Alvorens wij tot een beschouwing van de voorgestelde oplossingen overgaan, is het noodig eerst in het kort de voornaamste kenmerken van het administratieve en financiële beleid van de Fransche spoorwegen te schetsen.

Het Fransche spoorwegennet is verdeeld over vijf maatschappijen, die concessie bezitten (Nord, Est, Paris-Lyon-Méditerranée, Orléans, Midi) en een staatsbedrijf van spoorwegen, dat de vroegere maatschappij Ouest heeft overgenomen en waarin de spoorwegen van Elzas-Lotharingen zijn opgenomen. Een nieuwe conventie van 28 Juni 1921, bekrachtigd door een wet van 29 October van dat jaar, heeft de statuten gewijzigd en uniform geregeld.

Zij handhaaft bepaalde essentiële bepalingen van de vroegere conventies (1883) o.a., dat de aandeelhouders een gegarandeerde uitkeering blijven genieten, d.w.z. een door den Staat gewaarborgd minimum-dividend.

De conventie van 1921 heeft echter enkele belangrijke wijzigingen ingevoerd. In de eerste plaats heeft zij centrale organisaties in het leven geroepen, die belast zijn met de samenvoeging van het beheer der lijnen. Dientengevolge bestaat er een bestuurscommissie, een opperste raad voor de spoorwegen, uniforme tarieven en een gemeenschappelijk fonds, waarin de overschotten der ontvangsten worden gestort en dat een zeer nauwe financiële aaneensluiting tusschen de verschillende lijnen tot stand heeft gebracht.

Deze maatregel werd evenwel in zekere mate verzacht door „beheerpremies”, welke bestemd waren om de individuele lijnen voor de stijging van haar ontvangsten en voor allerlei bezuinigingen op de exploitatie te interesseeren.

De met dit laatste voorbehoud op deze wijze tot stand gebrachte financiële aaneensluiting moest in normale omstandigheden aan de gezamenlijke lijnen een zekere onafhankelijkheid verschaffen, en, aangevuld met bepalingen, die haar in staat stelden ingeval van tekorten haar tarieven te verhoogen, in beginsel een goed beheer verzekeren.

Een overgangperiode werd vastgesteld. Nadat de Staat de uit den oorlogstijd voortspruitende lasten had aanvaard, gaf hij toestemming om de tekorten van de jaren 1921 tot 1926 door leeningen te dekken. Vanaf 1927 echter moest de dienst van deze leeningen door het gemeenschappelijk fonds worden gewaarborgd.

Hieruit blijkt, dat de Staat zich van dat tijdstip af niet meer met de financiële moeilijkheden van het bedrijf der spoorweglijnen wilde bemoeien. De toestand toont op het oogeblik echter een geheel ander beeld.

Het stelsel scheen aanvankelijk niet slecht te werken. Vanaf 1926 hadden de lijnen een aanzienlijk overschot van ruim Frs. 500 millioenen. In de daaropvolgende jaren werden haar lasten verzwaaard door de

annuïteit der af te lossen leeningen, ten bedrage van ongeveer Frs. 500 millioenen per jaar. Niettegenstaande de afwisselende overschotten en tekorten was het gemeenschappelijk fonds op 31 December 1929 op Frs. 70 millioenen na in evenwicht.

In 1930 is het tekort van de spoorwegen plotseling zeer aanzienlijk gestegen; het werd, wat de exploitatie betreft, op Frs. 1.200 millioenen geschat, dus zonder de bovengenoemde annuïteit van Frs. 500 millioenen.

In 1931 werd de toestand nog ernstiger. Men moest in een stijging van de uitgaven voorzien: 170 millioenen voor salarissen en loonen (de in 1930 goedgekeurde verhooging had slechts betrekking op 7 maanden), maar bovendien in een vermeerdering van de kapitaal-uitgaven met ongeveer 200 millioenen, waardoor sedert het begin van het dienstjaar op een tekort van 1½ milliard kon worden gerekend. Door den achteruitgang van het verkeer als gevolg van de crisis moest dit cijfer echter aanmerkelijk worden verhoogd. Het werd kortgeleden op Frs. 2.300 millioenen geschat. Met de annuïteit van 500 millioenen, bedraagt het totaal tekort over 1931 dus ongeveer Frs. 2.800 millioenen. Indien men rekening houdt met de tekorten van de vorige jaren (70 millioenen in 1929 en ongeveer 1.700 millioenen voor 1930), dan komt men op een totaal tekort van ruim Frs. 4 milliard. Voor de toekomst is dus een jaarlijksch tekort van Frs. 2 à 2½ milliard te verwachten, indien geen andere maatregelen worden genomen.

* * *

Welke zijn de oorzaken van dezen toestand? Behalve voor 1931, toen Frankrijk ernstig den terugslag van de algemeene crisis heeft ondervonden, zijn de financiële moeilijkheden van de Fransche spoorwegen niet aan een ontoereikend verkeer toe te schrijven. Ondanks de concurrentie van de automobiel voor het reizigersvervoer en de gezamenlijke concurrentie van de vrachtauto's en de vrachtvaart — vooral motorboten — voor het goederenverkeer, geeft het verkeer van de Fransche spoorwegen ten opzichte van 1913 een zeer groote stijging te zien; zij bedraagt 37 pCt. voor het reizigersvervoer en 56 pCt. voor het goederenvervoer (vrachtgoed). De verklaring voor het tekort van de spoorwegen moet dus in de eerste plaats elders worden gezocht.

De Heer Fournier, thans vice-president van de Bank van Frankrijk, die officieel met de bestudering van dit delicate vraagstuk werd belast, heeft een rapport uitgebracht, waarin als oorzaak het systeem van de Fransche spoorwegen wordt genoemd, zooals het uit de conventie van 1921 is voortgesprongen. Hij merkt in de allereerste plaats op, dat het stelsel van de gegarandeerde rente en van het gemeenschappelijk fonds niet in die mate door de beheerpremies gecorrigeerd wordt, dat elke lijn voldoende voordeelen trekt uit een goed beheer. Het gevolg is, dat het verschil in dividend tusschen lijnen met verlies en lijnen met winst te klein is. Bovendien merkt de Heer Fournier op, dat er bij gebrek aan een rechtstreekschen stimulan voor een goed beheer van de lijnen geen behoorlijk toezicht bestaat, doordat de bevoegde minister, ten minste ten aanzien van de exploitatie, slechts gerechtigd is zich te oriënteren en

opmerkingen te maken; bij de kapitaal-uitgaven is de macht van den minister grooter, daar de uitgafte van obligaties aan zijn toestemming is onderworpen.

De opmerking ligt voor de hand, dat deze conclusies van algemeenen aard doen veronderstellen, dat de directies van de spoorlijnen, niet voldoende gestimuleerd door het rechtstreeksche belang en door gemis aan een goede contrôle, een slecht beheer hebben gevoerd.

De directies van de Fransche spoorwegen beweren echter, dat zij de arbeidsprestatie van haar personeel hebben opgevoerd, want het aantal werkuren is in verhouding tot het verkeer niet gestegen; deze arbeidsprestatie zou ten opzichte van 1913 met 28 pCt. voor het reizigersvervoer en met 48 pCt. voor het goederenvervoer zijn toegenomen.

Bovendien beweren zij de exploitatiekosten te hebben verminderd, zoowel sedert 1921, als ten opzichte van het vóóroorlogsche tijdperk: volgens haar zeggen zijn de exploitatiekosten tusschen 1921 en 1929 met 10,5 pCt. in goudwaarde afgenomen, ondanks een stijging van het reizigersvervoer met 9,5 pCt en van het goederenverkeer met 61 pCt.; zij leggen er den nadruk op, dat de tegenwoordige exploitatie-coëfficiënt van 78,7 pCt. — het net van Elzas-Lotharingen niet medegerekend — met een exploitatie-coëfficiënt van 98,5 pCt. in 1913 zou overeenkomen, indien de tarieven, de loonen en de materiaalprijzen even hoog waren geweest als thans, waaruit dus een verbetering van 20 pCt. zou voortvloeien.

Nadat de directies op deze wijze haar gestie uit technisch oogpunt hadden verdedigd, noemden zij in de eerste plaats als oorzaak van het tekort haar personeelsuitgaven. Deze moesten in 1920 als gevolg van de invoering van den achturigen werkdag aanzienlijk stijgen: 80.000 personen moesten in dienst worden genomen, hetgeen een vermeerdering van 20 pCt. van het toen bestaande aantal beteekende. Bovendien houden zij vol, dat de achtereenvolgende salarisverhoogingen, ten deele een gevolg van de actie van het parlement, een hooger coëfficiënt van gemiddeld 8,21 beteekenen, terwijl de stijging van de kosten van levensonderhoud ongeveer 6 bedraagt. Ten opzichte van 1913 zijn de personeelsuitgaven op de exploitatierekening met 9,4 pCt. gestegen.

In absolute cijfers vormen de sedert 1 Januari 1929 ingevoerde vier achtereenvolgende salarisverhoogingen een jaarlijksche toeneming van de uitgaven met ruim Frs. 1.900 miljoen, zonder tegenpost aan de zijde der ontvangsten. Deze laatsten zijn integendeel in 1931 als gevolg van de crisis gedaald (men schat den achteruitgang op ongeveer Frs. 1.200 miljoen).

Bovendien merkten de directies van de spoorwegmaatschappijen op, dat de exploitatiekosten als gevolg van de hogere prijzen voor materieel van 1928 tot 1930 met Frs. 460 miljoen zijn gestegen. In Frankrijk zijn inderdaad in den loop van 1930 veel prijzen — vooral de kleinhandelsprijzen — nog gestegen, terwijl zij elders zijn gedaald. Deze opmerking geldt echter niet voor 1931.

De directies toonden tevens aan, dat zij aanzienlijke verliezen lijden uit hoofde van bepaalde voorkeurstarieven — vooral voor reizigers van de voorsteden (ten bedrage van Frs. 249 miljoen in 1929) en voor de kinderrijke gezinnen (ten bedrage van Frs. 113 miljoen).

Voorts merkten zij op, dat de belastingen op het vervoer, die in Frankrijk voor het reizigersvervoer veel hooger zijn dan elders (32,5 pCt. en voor luxeplaatsen zelfs 65 pCt.) de elasticiteit van haar tarieven verminderen, waardoor de spoorwegen bij den concurrentiestrijd met de scheepvaart en de automobiel in een ongunstige positie verkeerden.

Tenslotte vestigden zij de aandacht op haar bijzonder lage reizigertarieven, welke inderdaad sedert 1913 slechts met gemiddeld 3,39 pCt. zijn verhoogd, zooals blijkt uit de bestaande verhouding tusschen de

ontvangsten per reizigerkilometer in 1913 en in 1929 — hetgeen overeenkomt met een vermindering op goudbasis van 32 pCt. — terwijl de goederentarieven bijna normaal zijn.

* * *

De door de Fransche spoorwegen zelf gegeven verklaringen over het tekort zijn duidelijk, hoewel niet volledig, terwijl er bovendien bedenkingen tegen worden geuit. Men vestigt er in de eerste plaats de aandacht op, dat, al vormen de uitgaven voor salarissen een belangrijk deel der exploitatiekosten, zij toch niet meer dan 58 pCt. van het totaal bedragen, een vermindering dus ten opzichte van het percentage van 1913. Men ontkent verder de verhoogde percentages van de salarissen en houdt staande, dat de andere exploitatiekosten veel meer gestegen zijn. Men merkt voorts op, dat, indien er sedert 1 Januari 1929 salarisverhoogingen hebben plaats gehad zonder overeenkomstige verhooging van de tarieven, deze laatste daarentegen in de daaraan voorafgaande periode de ontvangsten meer hebben doen stijgen dan de nieuwe lasten. Indien men de stijging van de ontvangsten en van de exploitatiekosten in de jaren 1921 tot 1930 nagaat, blijkt, dat de ontvangsten in deze tienjarige periode, vooral dank zij de tariefsverhoogingen, van Frs. 6,4 tot 16 milliard zijn gestegen, d.i. met 250 pCt., terwijl de uitgaven van Frs. 7,3 tot 14,2 milliard zijn gestegen, of met slechts 194 pCt.

Tevens vestigt men de aandacht op de aanzienlijke toeneming van de kapitaal-uitgaven, die in tien jaren tijds met 253 pCt. zijn gestegen. Deze waren vlak na den oorlog door de devalorisatie van den Franc practisch verminderd, doch zijn sedertdien door de toegenomen leeningen sterk gestegen. In de laatste tien jaren zijn de emissies van de spoorwegen jaarlijks gemiddeld met Frs. 3.100 miljoen toegenomen, of in totaal met 31 milliard — hierin zijn niet begrepen de in het buitenland opgenomen leeningen —, terwijl de aflossing nauwelijks meer dan 5 milliard heeft bedragen. De annuïteiten, die in 1913 Frs. 785 miljoen bedroegen, zijn in 1929 tot Frs. 3.474 miljoen gestegen, met een gemiddelde jaarlijksche toeneming van Frs. 385 miljoen voor de laatste tien jaren, hetgeen overeenkomt met 2,6 pCt. van de gemiddelde ontvangsten gedurende dezelfde periode. Indien het juist is, dat het verkeer op de Fransche spoorwegen sedert 1913 sterk is toegenomen, vertoont het thans een neiging om stationnair te blijven als gevolg van de concurrentie van de water- en de gewone wegen.

Op deze wijze past een aanhoudende stijging van de kapitale lasten niet goed bij exploitatie-ontvangsten, die een neiging vertoonen om constant te worden, tenzij de tarieven aanhoudend worden verhoogd.

De te hooge druk van de kapitale lasten, waarop verschillende critici hebben gewezen, vindt zijn verklaring ten deele in het feit, dat bepaalde maatschappijen gewone onderhoudswerken hebben doen uitvoeren in een vorm, waarvoor leeningen waren voorzien. Volgens sommige critici, zijn er ook eenige verkeerde uitgaven gedaan (sommige onderhoudswerken, inzonderheid de vervanging van rails) en werd tevens het rollend materieel te vaak vernieuwd als gevolg van bepaalde beschikkingen met betrekking tot de voorwaarden, waarop de Staat dat materieel na beëindiging van de concessies kan terugkopen. Tenslotte wordt de nadruk gelegd op een uitvloeisel van het statuut van 1921. Afgezien van zekere beheerpremies, die er niet veel toe doen, worden de baten in een gemeenschappelijk fonds gestort, dat belast is met de voorziening in de behoeften van die sporen, die een tekort aanwijzen, hetgeen reeds niet bevorderlijk is voor de zuinigheid; er is echter meer: de in het gemeenschappelijk fonds gestorte netto-exploitatie-opbrengst wordt verminderd met de eigen financiële lasten van elk net; dit spoort een welvarend net aan om te leenen, teneinde zijn materieel te verbeteren en

daardoor tevens minder aan het gemeenschappelijke fonds bij te dragen.

* * *

Wat er ook van deze verschillende opmerkingen zij, het tekort van de Fransche spoorwegen vereischt onmiddellijke voorziening, en daar de verbeteringen, die mogelijk in de gestie van de sporen kunnen worden aangebracht, tijd kosten, scheen verhooging van de tarieven het meest geschikte middel; ongelukkigerwijze laat de begrooting van den Franschen Staat niet toe, de gevolgen hiervan door een overeenkomstige verlaging van de transportbelasting te verzachten; bovendien is er op het oogenblik slechts sprake van verhooging van de reizigerstarieven, door den coëfficiënt 4 op 5 te brengen. Deze maatregel zal evenwel niet toereikend blijken om het tekort van de spoorwegen volkomen en afdoende te dekken. Voorts mag worden verwacht, dat de statuten en de organisatie der spoorwegen binnenkort het onderwerp van een diepgaande studie van regeeringswege zullen vormen.

ENGELSCHE-SCANDINAVISCH MUNTUNIE?

Dr. W. Bickerich, te Berlijn, schrijft ons:

Engeland en de Scandinavische landen doen thans hardnekkige pogingen om het door het loslaten van den gouden standaard verloren prestige terug te winnen. Men heeft door dezen maatregel aanvankelijk zeer zeker eenige verlichting bespeurd, anders noodzakelijke loonconflicten vermeden, de concurrentiebasis voor den export aanzienlijk verbeterd, enz. De bevolking krijgt evenwel geleidelijk toch een gevoel van lichte inflatie, echter nog lang geen inflatiekoorts, zooals in Duitschland in de jaren 1921-'23 heerschte. Zij bemerkt in elk geval de onhoudbaarheid en het wankel karakter van den tegenwoordigen toestand, die de levenszenuw van het bedrijfsleven, de geldeenheid, geheel onzeker maakt. Handige lieden beginnen uit de verwarring van het geldwezen munt te slaan. Zoo werden Zweedsche staatsleeningen, voorzover zij tevens in Guldens of Zwitsersche Francs luiden, op groote schaal naar deze landen gebracht, teneinde de coupons vanuit die landen in valuta's met hooge waarde te innen, totdat deze effectenuitvoer door de Zweedsche regeering werd verboden. Anderen herinneren zich hun ervaringen in Duitschland, toen zij daar tijdens de inflatie van 1921-'23 goedkoop reisden; zij nemen hun tegoed bij de banken op, ten einde dit in goederen en aandelen te beleggen. In elk geval begint er geleidelijk een zekere ongerustheid te heerschen. Bij de voor de muntpolitiek verantwoordelijke autoriteiten, regeering en banken, is anderszijds, nadat zij haar handelingen maandenlang uitsluitend en alleen door den druk der gebeurtenissen hebben doen bepalen, thans weer de drang tot eigen initiatief herleefd.

Het gevolg hiervan is een in drieërlei opzicht planmatige muntstrategie van Engeland en de Noordelijke landen. In de eerste plaats worden pogingen aangewend tot wederinvoering van den gouden standaard, evenwel op een lagere goudpariteit. Men schijnt het Pond op basis van 4 Dollars (pariteit 4,866) en de andere geldsoorten dienovereenkomstig te willen stabiliseren. Hoe ernstig de in de City hierover in omloop zijnde geruchten ten deele reeds worden opgevat, wordt wellicht het duidelijkst getoond door de kortgeleden door de circulatiebank van Estland met de Midlandbank gesloten overeenkomst, waarbij deze verhouding van het Pond tot den Dollar reeds als grondslag heeft gediend. Voorts wil men zooveel mogelijk landen tot het prijsgeven van den gouden standaard bewegen, ten einde door uitbreiding van den kring van medeschuldigen de schuld aan de groote misdaad, welke door de inflatie ten opzichte van de rechten van de spaarders werd begaan, ietwat te verminderen. Inzonderheid worden thans de Ver. Staten, Nederland en Zuid-Afrika door de Engelsche diplomatie, de City en de Engelsche pers in deze richting bewerkt. Bij de keuze van de middelen heeft men tot dusverre alle scrupules op-

zij gezet. Nederland en Zuid-Afrika zijn thans reeds niet goed te spreken over de Engelsche methode, om door het verspreiden van losse geruchten het geloof in de betrouwbaarheid van den Gulden en het Z. A. Pond te doen wankelen. Tenslotte streeft Engeland naar een verbond tusschen de landen, die den gouden standaard hebben opgegeven.

Een dergelijke muntunie heeft ten doel om achteraf aan het opgeven van den gouden standaard, waartoe men aanvankelijk slechts noodgedwongen is overgegaan, het karakter van een systematische munthervorming te geven. Men hoopt tevens de starheid van de opvattingen in de landen, die tot dusverre hun conservatieve denkwijze in monetaire vraagstukken hebben bewaard, resp. konden bewaren, op deze wijze het snelst te kunnen verbreken. Tenslotte wil men daardoor een zekere uniformiteit in de muntpolitiek van de betrokken landen tot stand brengen, daar deze in het internationale geldverkeer nu eenmaal niet kan worden gemist.

In de Scandinavische landen, die bij een dergelijk verbond de leiding aan Engeland zouden moeten overlaten, heerscht in beginsel groote sympathie voor dat plan. De publicatie daarvan in de „Times” ter gelegenheid van een midden Januari te Kopenhagen gehouden conferentie van de Ministers van Buitenslandsche Zaken van Zweden, Noorwegen en Denemarken heeft over het algemeen instemming gevonden in de Noordelijke pers. In elk geval wordt echter als hoofdvoorwaarde gesteld, dat men het niet alleen over een nieuwen gouden standaard van tevoren eens wordt, doch ook dat de bankorganisaties van de bij het verbond aangesloten landen in staat zijn, de nieuwe valuta tegen de aanvallen van internationale baissiers te beschermen. Zoolang elk land evenwel nog rijkelijk genoeg heeft aan zijn eigen deviezennooden en aan hulpverlening aan anderen niet goed kan denken, is verwezenlijking van het Engelsche plan nog illusoir.

De ontwikkeling van de deviezenpositie in de Scandinavische landen toont, met uitzondering van Denemarken, in den laatsten tijd duidelijk de neiging tot ontspanning, zoodat het mogelijk is, dat de betreffende circulatiebanken binnenkort weder koersregulend zullen optreden en, zoo noodig, tevens in staat zullen zijn, tijdelijk aan de circulatiebanken van de andere Scandinavische landen hulp te verleen. Het sluiten van een Scandinavisch muntverbond wordt daardoor reeds veel waarschijnlijker, daar er bij de Scandinavische muntunie reeds vroeger een nauwere samenwerking tusschen de circulatiebanken van de Noordelijke landen heeft bestaan. In Zweden, welks bankorganisatie verreweg het best ontwikkeld is en de ruggegraat voor een Scandinavisch muntverbond zou moeten vormen — vroeger deden zulks de Kopenhagische banken — is de deviezenpositie merkbaar verbeterd. Een voorbarige poging tot steun van de Zweedsche Kroon door de Rijksbank moest begin December wegens gebrek aan middelen nog worden gestaakt. De deviezenportefeuille van de Rijksbank is echter midden Januari tot ruim Kr. 60 millioen gestegen tegenover het laagtepunt van Kr. 25 millioen einde October, terwijl de buitenslandsche saldi van de Zweedsche particuliere banken en van de Rijksbank tezamen in den loop van December van Kr. 110 tot 140 millioen zijn gestegen bij gelijktijdige afneming van de buitenslandsche verplichtingen van Kr. 78 tot 67 millioen. De beperkte financiering van den invoer vanwege de particuliere banken gaf hierbij den doorslag; men rekent ermede, dat de staat van den buitenslandschen handel van December slechts een invoeroverschot van ongeveer Kr. 8—10 millioen zal aanwijken, tegen ongeveer Kr. 30 millioen in September. In Noorwegen, waar de deviezenpositie van de circulatiebank en van de particuliere banken tijdens de geheele crisis nooit ernstig was bedreigd (hier waren andere factoren, zooals b.v. de financiële belangen van

de Noorsche scheepvaart bij het Pond, de oorzaak van het opgeven van den gouden standaard), is de buitenlandsche wisselportefeuille van de Norges Bank in December met Kr. 7,5 miljoen gestegen, evenwel met gelijktijdige vermindering van den goudvoorraad met Kr. 4 miljoen. Ook in Finland is, nadat het uitvoeroverschot in 1931 door belangrijke verhoogingen van de invoerrechten en een doelbewuste uitvoerpolitiek tot ruim 1 milliard Finsche Marken was opgeschroefd, de druk van de buitenlandsche geldonttrekkingen op de deviezenmarkt verminderd. De deviezenportefeuille van de circulatiebank wordt weder grooter, hoewel de deviezenrestrictie intusschen reeds op 1 Januari ten deele werd opgeheven. Alleen in Denemarken, welks deviezenportefeuille in zeer groote mate van den wereldmarktprijs van boter en spek afhankelijk is, blijven de deviezen van de Nationalbank geleidelijk afnemen. In December moest zij zelfs nog Kr. 3,5 miljoen aan goud en deviezen afgeven en de 3 grootbanken te Kopenhagen bovendien nog Kr. 3,8 miljoen.

In de eerste plaats pleit voor het totstandkomen van een dergelijke Scandinavische muntunie, dat niet alleen in deze landen zelf, doch ook over de geheele wereld het gevoel voor samenhoorigheid van deze landen en hun valuta's zeer sterk is. Alleen hieruit is de vrijwel gelijkmatige ontwikkeling van de Scandinavische Kronen op de buitenlandsche beurzen ook na de opheffing van den gouden standaard te verklaren, alhoewel de economische structuur van ieder dezer landen afzonderlijk en hun relatie tot het internationale financiewezen zeer verschillend zijn. Ook zijn de creditbetrekkingen binnen de Scandinavische landen tijdens de huidige crisis, die elders nagenoeg tot een volkomen breuk van de internationale relaties heeft geleid, intact gebleven. Eenige weken geleden werd nog een gedeelte van een groote leening van de stad Helsingfors te Stockholm geplaatst. Toegegeven moet worden, dat een herstel van de Scandinavische muntunie, die in de jaren 1927-'30 zeer hecht was, thans nog niet mogelijk is. Doch dat juist nu de vermindering van de gemeenschappelijke moeilijkheden het samenhoorheidsgevoel in de Scandinavische landen heeft versterkt en deze ook ten aanzien der muntpolitiek weder nader tot elkander heeft gebracht, is een feit van groote beteekenis.

INGEZONDEN STUKKEN.

„FIXE”KOSTEN.

In de aflevering van 9 December 1931 van dit tijdschrift bespreekt Dr. van Genechten de vraag, of het niet wenschelijk is binnen het kader van het kapitalistische stelsel het kosteloos ter beschikking stellen van sommige goederen uit te breiden. Op het principieele van deze aangelegenheid in het algemeen wensch ik niet in te gaan; slechts, voor zoover de electriciteitsbedrijven in deze bespreking zijn aangehaald, zou ik eenige ernstige bedenkingen willen aanvoeren.

Allereerst noemt Dr. van Genechten de onbevredigde regeling van de electriciteitsproductie als voorbeeld voor de nadeelen der overheidsproductie.

Verskillende stedelijke electriciteitsbedrijven bezitten inderdaad enkele van deze nadeelen, namelijk dat groote winsten worden gemaakt en dat de politiek dikwijls een ongewenschten invloed heeft; een hardnekkig verzet tegen productie op bredere basis is echter niet aanwezig, daar juist alle electriciteitsbedrijven zich beijveren hunne productie zooveel mogelijk op te voeren door middel van nieuwe toepassingen der electriciteit en bijzondere tarieven.

Voor de interlocale, in hoofdzaak provinciale bedrijven, die hun bemoeiingen steeds verder uitbreiden, gelden deze nadeelen echter practisch niet.

Winsten worden door deze bedrijven niet of in geringe mate gemaakt en indien er inderdaad een winstsaldo bestaat, wordt dit niet uitgekeerd, doch

gereserveerd of voor extra afschrijvingen besteed, zoodat het tenslotte weer aan de verbruikers ten goede komt.

Tot nu toe is nog geen nadeelige invloed van de politiek gebleken, terwijl de loonen een dusdanig klein onderdeel van de totale lasten der bedrijven uitmaken, dat zij, wanneer zij eventueel hooger mochten zijn dan in particuliere bedrijven, toch slechts een geringe rol in de totale kosten spelen.

Mijn voornaamste bedenking treft echter de veronderstelling van Dr. van Genechten, dat de electriciteitsbedrijven gerangschikt moeten worden onder de bedrijven met hooge „fixe” kosten en lage variabele kosten in den zin, zooals in het artikel wordt bedoeld.

Dit begrip moet namelijk niet worden verward met de splitsing in vaste- en variabele kosten, zooals deze bij de electrotechnici gebruikelijk is, waarbij namelijk als vaste kosten beschouwd worden de rente en afschrijving van centrale en netten, de algemeene kosten, een deel der onderhouds- en bedieningskosten en een klein deel der brandstofkosten.

Volgens deze electrotechnische berekeningswijze is het zeer goed mogelijk, dat bij de electriciteitsvoorziening van ons land door slechts twee centralen, met de overige centralen als reserve, zooals Dr. van Genechten dat zou wenschen, ruim 80 pCt. der totale kosten als vast zouden moeten worden beschouwd, terwijl bij een internationale voorziening door middel der Zwitsersche waterkrachten dit percentage nog aanmerkelijk hooger zou zijn. Het begrip „fixe” kosten en „variabele” kosten is echter, naar ik meen, in het artikel anders bedoeld.

De variabele kosten zouden dan namelijk berekend moeten worden uit het bedrag, dat de electriciteitsproductie en verdeling in een bepaald gebied méér zou kosten, wanneer het verbruik voor alle electriciteitstoepassingen bijv. zou verdubbelen. Men dient hierbij wel de uitzonderlijke positie der electriciteitsbedrijven in het oog te houden, dat de elektrische energie niet of slechts op kostbare wijze kan worden opgezameld, zoodat centrale en net voldoende capaciteit moeten hebben om aan de hoogste oogenblikkelijke vraag te voldoen.

Bij verdubbeld verbruik voor licht, kracht, huishoudelijke doeleinden en alle verder mogelijke toepassingen der electriciteit zou dan de capaciteit van centrale en net eveneens moeten verdubbelen. Het brandstofverbruik zal tot iets minder dan het dubbele stijgen, terwijl ook de overige kosten waarschijnlijk in mindere mate zullen toenemen.

Tevens nemen de kosten van een centrale, behalve wanneer deze reeds zeer groot is, minder dan evenredig toe met het vermogen, terwijl een net van dubbele capaciteit niet tweemaal zooveel kost als dat van de enkele capaciteit.

Een en ander heeft dus inderdaad tot gevolg dat de tweede helft van de verdubbelde productie minder kosten zal vergen dan de eerste helft, zoodat het verschil in kosten tusschen de twee helften als „fixe kosten” beschouwd kunnen worden.

De op deze wijze berekende „fixe kosten” zullen dan bij lange na niet 80 pCt. van de totale kosten bedragen, doch voor de grootere electriciteitsbedrijven in de steden in de grootte orde van 20 pOt.

Voor de kleinere stedelijke bedrijven zal dit percentage wellicht eenigszins hooger zijn evenals voor de interlocale bedrijven; de „fixe kosten” als totaalbedrag nemen namelijk toe o.a. met de grootte van het voorzieningsgebied en met het aantal der verbruikers.

De door Dr. van Genechten gedachte landelijke electriciteitsvoorziening van twee centralen uit en in nog sterkere mate de internationale electriciteitsvoorziening van Zwitserland uit, zou inderdaad het absolute bedrag der „fixe kosten” verhoogen. Deze verhooging zou echter alleen gemotiveerd zijn, wanneer

daarvan lagere variabele kosten, in den zin als in het artikel bedoeld, het gevolg zouden zijn. Dit valt echter zeer sterk te betwijfelen, daar tegenover de eenigszins lagere variabele kosten der productie hogere variabele kosten voor het transport zouden ontstaan.

Uit het bovenstaande volgt dus zonder meer, dat bij de electriciteitsvoorziening het sop de kool wél waard is en dat, indien er inderdaad sprake zou kunnen zijn van het kosteloos beschikbaar stellen van bepaalde producten, dit voor elektrische energie zeer zeker niet zou kunnen gelden.

Tenslotte nog het volgende:

Bij electriciteitsbedrijven dient, zooals hierboven reeds gezegd, zeer sterk rekening te worden gehouden met de afwijking van andere bedrijven, dat het product niet of op veel te kostbare wijze kan worden opgezameld, terwijl bovendien het transport gemiddeld aanzienlijk hogere kosten veroorzaakt dan de zuivere productie.

Zoodoende ontstaan zeer groote verschillen in den werkelijken kostprijs, welke o.a. afhankelijk zijn van het tijdstip, den duur en de grootte van het verbruik en bovendien van de spanning, waaronder de energie wordt afgenomen. Het is dus zeer goed mogelijk, dat een verbruiker, die, zooals in Utrecht, 25 cent per kilowattuur betaalt, het electriciteitsbedrijf geen voordeel oplevert, terwijl een andere verbruiker, die 3 cent per kilowattuur betaalt, aan het bedrijf een aanzienlijk overschot laat.

Bovendien houden verrewég de meeste electriciteitsbedrijven bij de prijsstelling voor de gevallen, waar dit noodzakelijk is, reeds rekening met de z.g. meerkosten, welke dus overeenkomen met de kosten, die door Dr. van Genechten variabel genoemd worden.

Op deze wijze is een voor den buitenstaander wellicht vreemd aandoend, ingewikkeld tarievenstelsel ontstaan, doch dat, althans bij het grootste deel der bedrijven, er geheel op is gericht het debiet te vergrooten en de verbruikers in de gelegenheid te stellen zooveel als mogelijk is van de voordeelen der electriciteit gebruik te maken.

J. VAN GROEN.

Naschrift. Bovenstaand stuk van Ir. van Groen heb ik met belangstelling gelezen. Het ligt niet op mijn weg met hem in discussie te treden over de politiek der electriciteitsbedrijven. Het punt, waar zijn betoog het mijne raakt, is dat, waar over de verhouding tusschen fixe- en andere kosten wordt gesproken. Het komt mij voor, dat de Heer van Groen in dit opzicht twee problemen eenigszins door elkaar haalt. Ik heb gezegd, wanneer de electriciteitsvoorziening vanuit Zwitserland of vanuit twee centrales in Nederland geschiedt, dan zal het percentage der fixe-kosten stijgen tot ongeveer 80 pCt. Hierin kan men twee stellingen onderscheiden: 1o. het is voordeliger de electriciteitsvoorziening op deze wijze te laten geschieden; 2o. gebeurt eenmaal deze voorziening op die manier, dan is de kostenverhouding als aangegeven. De eerste vraag valt buiten mijn competentie. Er is mij echter van zeer deskundige zijde verzekerd, dat deze wijze van voorziening een zéér groot voordeel zou geven. De Heer van Groen betwijfelt dit. Het spreekt vanzelf dat, wanneer centralisatie der productie geen lagere productiekosten met zich brengt, zij geen zin heeft. Ik wijs er echter op, dat de deskundigen van den Volkenbond in hun publicatie van 1927¹⁾ gezegd hebben:

„La production d'une énergie électrique aussi peu coûteuse que possible doit être, en ce qui concerne la production de l'électricité, l'objet visé par tous les pays, car elle constitue la condition nécessaire pour que l'électricité devienne d'un usage général. La technique moderne tend à résoudre ce problème en utilisant des usines électriques à

¹⁾ Publications de la Société des Nations. II. Questions économiques et financières, Genève 1927, C.E.I. 16; Industrie électrotechnique, pag. 18.

grande énergie, qui sont établies aux sources d'énergie mêmes et qui, étant en mesure de fournir l'énergie nécessaire aux catégories les plus diverses de consommateurs, sont assurées d'une exploitation aussi intensive que possible. L'utilisation simultanée des usines hydrauliques et des usines thermiques s'améliore sans cesse, grâce à l'augmentation des tensions de transmission. Étant donné les grandes distances auxquelles on peut le transporter, grâce aux lignes actuelles à très haute tension, le courant à haute tension franchit également les frontières, réunissant et compensant ainsi les sources d'énergie des divers pays.” En verder: „La mise à exécution de ce système résoudrait sans doute le problème de la distribution mondiale d'énergie plus économiquement que les procédés employés jusqu'ici.”

Het tweede punt, waar het mij eigenlijk om gaat, nl. dat, wanneer eenmaal de centralisatie heeft plaats gehad, de fixe-kosten een hoog percentage bedragen, betwist de Heer van Groen eigenlijk niet. Hij maakt alleen den indruk dit te doen, omdat hij als variabele kosten rekent alle kosten, die het met zich zou brengen om van den tegenwoordigen in den toekomstigen toestand van gecentraliseerde productie te geraken. Het komt mij voor, dat deze argumentatie alleen dan hout tegen mijn stelling zou snijden, wanneer ik kosteloze beschikbaarstelling van elektrische energie voorgesteld had voor den tegenwoordigen toestand, wat niet het geval is. Deze manier van berekenen van variabele kosten van den Heer van Groen lijkt mij overigens willekeurig. Voor de vraag tot welke groep van kosten een bepaald delement moet gerekend worden, zou dan beslissend zijn de vroegere toestand; wat niet juist kan zijn.

Dat mijn begrip van fixe-kosten niet samenvalt met vaste kosten, is juist. Ik heb er trouwens zelf in mijn artikel op gewezen. Tot de vaste kosten, die niet tot de fixe-kosten behooren moeten in het electriciteitsbedrijf gerekend worden de algemeene kosten van beheer en een deel der onderhouds- en bedieningskosten. De Heer van Groen voegt er nog aan toe: het grootste deel der brandstofkosten. Deze brandstofkosten moeten echter tot de variabele kosten gerekend worden en vallen noch onder fixe- noch onder het breeder begrip vaste kosten. Wanneer sommige electriciteitsbedrijven hen tot de vaste kosten rekenen, dan komt dat, omdat zij ook tot brandstofkosten rekenen afschrijving van ketelhuis, ketels, enz., die wel vaste, maar tevens fixe-kosten zijn. Dat deze electriciteitsbedrijven dit doen, hangt samen met een bedrijfspolitiek, die tot hogere consumptieprijzen leidt, omdat er een verband wordt gelegd tusschen electriciteitsprijzen en brandstofkosten en deze brandstofkosten, door er de afschrijving bij te rekenen, hooger worden gesteld, maar economisch lijkt mij dit niet juist.

VAN GENECHTEN.

CRISIS EN LOONEN.

Mr. Dr. G. van den Bergh, te Amsterdam, schrijft ons:

Vergun mij enkele korte opmerkingen naar aanleiding van het artikeltje „Crisis en Loonen”, getekend Th. L., in uw nummer van 30 December jongstleden. Het artikeltje dankt zijn ontstaan aan een zinnetje uit een krantenverslag van een door mij in Amsterdam gehouden rede.

Allereerst deze opmerking, dat ik geenszins geacht wil worden verantwoordelijk te zijn voor wat krantenverslagen mij in de mond leggen. Wil de schrijver mijn werkelijke mening over het vraagstuk enigmatische leren kennen, dan moge ik hem verwijzen naar het (Amsterdams) Gemeentebled, waarin hij een behoorlijk verslag zal vinden van mijn rede bij de Algemene Beschouwingen over de Gemeentebegroting, in de aanvang van welke rede ik het vraagstuk ietwat uitvoeriger heb behandeld.

Dit neemt niet weg, dat het door hem gelezen krantenverslag in zóverre juist is, dat ik de crisis in hoofdzaak als een „afzetkrisis” beschouw. Een afzet-

krisis, die haar oorzaak vindt in de omstandigheid, dat in de laatste jaren het wereldproductievermogen en de productie veel sneller zijn gestegen, dan het konsumptievermogen, dan de betaalkrachtige vraag. Een vrijwel algemene afzetkrisis, die zich verstout te bestaan, ondanks het feit, dat zij volgens de schrijver niet bestaan kan. In *beginsel* kan deze afzetkrisis naar mijn mening slechts worden bestreden door verhoging van het welvaartspeil van zo breed mogelijke groepen.

Maar dit alles behoort natuurlijk tot mijn „wanbegrippen”, die de schrijver op zo onfeilbaar juiste wijze bestrijdt. Wil hij deze wanbegrippen breder ontwikkeld vinden, dan leze hij bovengenoemde rede. Of veel beter, hij bestudere, zoals ik zo goed mogelijk heb trachten te doen, de nationale en internationale krisisliteratuur. Dan zal hij zien, dat het krisissprobleem meer zijden heeft, dan waarvan hij gedroomd heeft in zijn eenzijdige liberale krisissociologie.

Misschien, dat het hem dan zal vergaan, zoals het mij vergaan is. Uit de baaiert van tegenstrijdige beschouwingen zal dan, wellicht ook voor hem, één beeld met steeds groter scherpte naar voren komen: het beeld ener kranke wereld, waar te midden van ongekende overvloed, welke grote welvaart voor allen in *beginsel* mogelijk maakt, ellende en nooddrift heersen. Misschien ook, dat dan het besef bij hem zal beginnen te schemeren, dat er onder de verdedigers van het bestaande loonpeil mensen zijn, die na ernstig onderzoek tot de niet minder ernstige overtuiging zijn gekomen, dat het liberale toevermiddel „loonsverlaging” ons in *beginsel* slechts van kwaad tot erger kan voeren.

Een overtuiging, waarvan de gronden reeds zo herhaaldelijk door meer bevoegden zijn uiteen gezet, dat het mij onnodig voorkomt ze te dezer plaatse te herhalen. Te meer, waar Th. L., na hernieuwde overweging, toch wel niet zal menen, dat hij die gronden in zijn artikeltje van 30 Dec. j.l. op ernstige wijze heeft bestreden.

Naschrift. Gaarne maak ik gebruik van de gelegenheid, mij door de Redactie geboden, om een korte opmerking te maken, naar aanleiding van de opmerkingen van den Heer Mr. Dr. G. van den Bergh.

Met genoegen nam ik er kennis van, dat de Heer van den Bergh de meening is toegedaan, dat we slechts door de crisis heen kunnen komen door verhoging van het welvaartspeil van zoo breed moge-

lijke groepen. Op dit punt bestaat geen verschil van meening. Ik acht het echter onmogelijk het welvaartspeil te verhoogen door de productie te verstarren door te hoge loonen, zware lasten etc., waardoor de productie op den duur zoodanig moet inkrimpen, dat slechts weinige beschermde arbeiders kunnen blijven consumeeren, — de Heer van den Bergh meent daarentegen, dat het bestaande loonpeil tot elken prijs gehandhaafd worden moet om den arbeiders gelegenheid te geven zooveel mogelijk te verteren en verwacht, dat de productie dan ongestoord voortgang vinden zal. Uit het oog wordt verloren, dat het loonpeil door handhaving van de loonen stijgt, maar in den gedachtengang van den Heer van den Bergh kan dit geen bezwaar zijn, omdat de afzet daardoor toch toenemen zal.

De Heer van den Bergh vergist zich als hij meent, dat ik in mijn „*eenzijdige liberale crisisfilosofie*” tot de overtuiging ben gekomen, dat loonsverlaging een *toevermiddel* tot bestrijding van de crisis is. Ik ben nog veel liberaler dan mijn geachte bestrijder vermoedt en ben ervan overtuigd, dat de kracht van de economische wet zooveel grooter is dan de macht van welke organisatie ook, dat ik den strijd tegen loonsverlaging volkomen hopeloos acht, en dus het verzet ertegen slechts kan betreuren, omdat het onze nijverheid onberekenbare schade toebrengt en den arbeiders dupeert.

Het is hard, maar waar, dat we allen tol betalen moeten aan deze crisis, misschien met uitzondering van de „vrijgestelden”.

Th. L.

ONTVANGEN BOEKEN.

Atavismen in en om de naamlooze vennootschap door Prof. Dr. N. J. Polak. (Amsterdam z.j.; N.V. H. van der Marck's Uitgevers-Mij. Prijs ing. f 0.60).

Rede, gehouden op den Tweeden Handels-Hoogeschooldag op 9 Mei 1931 te Rotterdam.

Oude Waarheden door Dr. N. J. Polak, Rector Magnificus der Nederlandsche Handels-Hoogeschool. (Haarlem 1931; De Erven F. Bohn N.V. Prijs ingen. f 0.60).

Rede uitgesproken ter gelegenheid van de achttiende herdenking van de stichting der Nederlandsche Handels-Hoogeschool op 9 November 1931.

MAANDCIJFERS.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs.¹⁾

	Banken	Electri- citeit	Handels- ondern.	Industrie	Kunst- zijde	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheep- vaart	Suiker	Tabak	Thee
Jaargemiddelde												
1930	149.4	257.7	125.6	264.9	87.4	177.2	371.1	110.7	82.6	292.9	361.3	357.2
1931	118.1	211.8	93.4	167.7	64.5	144.5	209.8	51.8	49.6	181.9	241.6	251.4
Januari 1931	137.2	220.4	110.9	199.-	57.4	149.1	290.7	75.8	63.5	223.8	274.-	280.5
Februari	140.7	239.9	117.5	217.5	69.7	167.5	307.3	80.2	65.6	238.4	307.8	292.1
Maart	143.-	248.6	124.3	223.2	78.9	176.7	288.3	81.4	63.9	243.3	306.2	290.7
April	139.4	238.4	113.5	207.3	84.4	172.4	253.9	58.5	57.5	219.5	299.8	283.4
Mei	132.7	222.5	95.1	178.8	76.2	159.6	220.-	50.5	54.3	190.9	275.9	251.-
Juni	127.5	217.5	89.-	165.1	68.7	150.8	208.6	48.4	53.1	191.3	262.4	249.7
Juli	126.4	228.8	100.2	168.8	70.6	163.6	218.2	58.5	55.8	208.9	254.2	262.9
Augustus	113.2	210.9	88.2	151.2	65.-	147.6	194.7	44.4	48.-	178.4	218.4	247.-
September	95.3	190.1	73.6	126.1	60.9	118.9	147.9	31.7	37.3	134.-	168.7	220.1
October	89.1	181.3	71.7	125.3	49.2	107.8	140.7	32.6	34.7	122.1	174.7	222.2
November	93.2	184.2	75.4	135.4	48.9	120.1	133.6	32.9	34.9	125.9	196.3	237.2
December	79.-	158.4	61.5	114.2	44.2	99.5	113.1	26.3	26.7	106.5	161.3	179.7
Januari 1932	80.5	174.4	63.5	124.-	43.5	107.4	118.9	28.2	27.4	108.-	173.7	181.4

Schommelingen in het aandelen-indexcijfer. 4 Januari 1932 f 1.942.518.500 = 100.

4 Januari 100.- | 20 Januari 107.4
13 „ 106.9 | 27 „ 105.9

¹⁾ Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S. B. van 15 Januari 1930, blz. 64.

Hollands stapelmarkt en haar verval door Dr. T. P. van der Kooy. Bijdragen voor Economische Geschiedenis onder leiding van Prof. Dr. Z. W. Sneller. (Amsterdam 1931; H. J. Paris).

In deze studie worden de oorzaken van de verzwakking van Hollands marktpositie in de 18de eeuw en zijn verval in het begin der 19de eeuw geanalyseerd.

Geschiedenis van handel en bedrijf vooral in Nederland door Dr. C. te Lintum. Derde druk. (Groningen/Den Haag 1930; J. B. Wolters).

Rotterdam en het Duitse Achterland 1831—1851 door Dr. P. J. Bouman. (Amsterdam 1931; H. J. Paris. Prijs f 4.25).

Deze studie behandelt de positie van Rotterdam ten opzichte van het Duitse achterland in een periode, waarin de concurrentie van Antwerpen sterk op den voorgrond trad o.a. door den aanleg van de spoorlijn Antwerpen—Keulen in 1843.

Précis d'économie monétaire door René Gonnard, Professeur à la faculté de droit de Lyon. (Paris 1930; Librairie du Recueil Sirey).

Zur Frage des Kredites und der Kreditversicherung door Dr. Georg Schlesinger. (Berlijn 1929; Carl Heymanns Verlag).

Finanzierungs- und Risiko-Probleme beim Absatz auf Teilzahlung door Heinrich Hallstein, Universiteit te Frankfurt a. Main.

Conjunctuur en crisis door S. Benima. (Amsterdam, 1931; J. M. Meulenhoff).

De hoofdinhoud van dit boek bedoelt een behandeling van het economisch gebeuren in de periode van 1914—1924. De schrijver meent daarbij langs empirischen wég bewezen te hebben, dat datgene, wat wij gewoonlijk *conjunctuur* noemen, niets anders is dan de disharmonische inwerking van het geldwezen op de maatschappelijke bedrijvigheid.

The functioning of the gold standard door Dr. Feliks Mlynarski, Member of the Gold Delegation, Professor of Banking at the Academy of Commerce in Warsaw, formerly Vice-Governor of the Bank of Poland. (Genève 1931; League of Nations. Prijs 3/3 of \$ 0.80).

Een rapport door de Gouddelegatie van de Financiële Commissie van den Volkenbond uitgebracht.

Beschouwingen over de Bank voor Internationale Betalingen door Mr. J. H. O. van den Bosch. (Den Haag 1931; N.V. de Zuid-Hollandsche Boek- en Handelsdrukkerij Hofdrukkerij).

De schrijver behandelt de problemen van het geld- en creditwezen, welke de oprichting van de B.I.B. met zich heeft gebracht. Achtereenvolgens wordt aandacht geschonken aan de creditmogelijkheden, het wezen, de waarde en den invloed van het geld, het goudprobleem en de wisselkoersen. Telkens wijst de schrijver op de noodzakelijkheid van samenwerking der circulatiebanken.

Weltwirtschaft und Aussenhandelspolitik door Professor Dr. Röpke, hoogleeraar aan de Universiteit te Marburg. (Berlijn/Weenen 1931; Industrieverlag Spaeth & Linde. Prijs ingen. Mk. 4.—).

Toezicht op het bankwezen door H. Kahmann, Directeur van de Nederlandsche Landbouwbank en Prof. H. A. Kaag, Hoogleeraar aan de R.K. Handelshoogeschool. ('s-Hertogenbosch 1931; Teulings' Uitgevers-Maatschappij).

Als uitgave No. 12 der R.K. Staatspartij verschenen deze inleidingen tot eene bespreking, die gehouden is in de vergadering van den Partijraad der R.K. Staatspartij op 28 Nov. 1931.

Synthetische petroleum. Het wereld-stikstofprobleem. Kunstzijde door Prof. Dr. D. H. Wester. (Leiden 1931; A. W. Sijthoff's Uitgeversmaatschappij N.V. Prijs f 0.80).

Populair-wetenschappelijke beschouwingen over drie actuele problemen, die, zonder op chemische en technische bijzonderheden in te gaan, een chemische en economische oriëntatie beoogen op drie gebieden, die allerlei interessante aspecten biedt.

OVERZICHT VAN DE INDISCHE MIDDELEN.

(In Guldens).

	October 1931	Jan./Oct. 1931	Overeenk. periode 1930
Belastingen.			
Pachten	1) -28.392	73.231	137.082
Invoerr. incl. Landsgoed.	4.513.180	116.808.827	64.742.457
Uitvoerr. incl. Landsgoed.	282.195	3.603.557	7.776.654
Accijnzen	3.539.863	31.324.536	36.135.586
Andere ontv. I. U. en A...	18.238	191.864	240.922
Statistiekrecht	242.122	2.840.928	4.347.294
Personeele belasting	680.774	4.260.088	4.243.138
Inkomstenbelasting	5.414.344	37.589.993	41.477.655
Vennootschapsbelasting ..	1.756.352	15.635.687	29.374.468
Verponding	329.004	12.705.633	7.660.773
Recht van openb. verkoop.	248.520	2.791.212	2.689.689
Zegelrecht	847.290	8.085.283	10.255.646
Overschr. van vaste goed.	150.754	1.940.182	2.246.839
Recht v. succ. en overgang	17.239	328.017	307.457
Vergunning speeltafels ..	6.334	75.048	78.488
Slachtbelastingen	542.767	5.281.065	5.606.529
Bijzondere bel. buitengew.	10.434	105.072	132.055
Hoofdgeld	6.323	59.015	68.577
Landelijke inkomsten....	4.201.527	27.342.143	30.937.256
Belasting op loterijen....	5.650	682.408	430.782
Totaal....	22.784.518	201.723.784	248.889.347
Monopolies.			
Opium excl. opiumfabriek	2.006.314	21.768.263	29.482.131
Pandhuizen	1.703.929	19.143.451	21.534.578
Zout	1.041.214	12.451.840	12.685.819
Totaal....	4.751.457	53.363.554	63.702.528
Producten.			
Kina en Theè	18.317	488.871	499.793
Landscaoutchoucbedrijf ..	247.665	1.939.105	3.180.235
Boschwezen	1.014.774	10.903.185	13.648.440
Goud en zilver	6.204	557.419	1.058.918
Banka-tin	798.745	18.319.890	25.351.425
Steenkolen	449.085	8.498.339	12.585.252
Totaal....	2.534.790	40.706.809	56.324.063
Bedrijven.			
Havenwezen	777.008	11.230.027	12.581.871
Baggerdienst	70.751	2.560.077	3.576.085
Waterkracht en Electricit.	248.294	2.107.298	1.603.444
Landsdrukkerij	63.426	700.798	1.080.260
Post-, Telegr.-en Tel.dienst	2.466.585	24.355.383	26.404.456
Spoor- en Tramwegen....	4.906.611	49.061.752	60.037.525
Totaal....	8.532.675	90.015.335	105.283.591
Diverse middelen.			
Aand. i/d. winst N.V. „Gem. Mijnb. Mij. Billiton“...	—	2.000.000	3.500.000
Aandeel i/d. winst van de Javase Bank.....	—	1.441.104	3.599.839
Afstand van grond	133.342	2.604.108	2.845.092
Mijnconcessies	156.717	4.483.834	5.881.211
Boeten en verbeurdverkl.	109.940	1.202.095	1.353.121
Leges en salarissen, ontvangens d. de griffiers v/d. versch. rechtscoll. ...	39.707	380.074	380.495
Heffing terzake van gesl. hervkoreenkomsten ..	13.401	175.393	429.402
Opbrengst d. Weeskamers	101.988	669.468	549.445
Kadaster	63.813	331.905	381.334
Ontvangsten van het Gevangeniswezen ...	395.450	4.066.990	4.589.560
Afkoop heerdienst. B.G.	376.789	4.574.433	5.857.770
Schoolgelden	512.205	4.805.326	4.611.437
Ontv. groote ziekeninrichtingen en krankzinnigengestichten ...	81.891	915.677	908.188
IJK van maten en gew...	52.237	524.729	485.888
Verk. en verh. van huizen	188.934	1.919.295	1.907.320
Ontv. waterleidingen ...	42.383	405.448	548.219
Bakengelden	171.357	2.083.068	2.502.464
Loodsgelden	239.141	2.443.621	2.799.844
Allerlei	145.824	3.652.563	4.190.018
Totaal....	2.825.119	38.679.131	47.320.547
Totaal generaal....	41.428.559	424.488.613	521.520.076

1) Meer teruggegeven dan ontvangen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table with columns: Data, Londen (£ per £), Parijs (\$ p. 100 fr.), Berlijn (\$ p. 100 Mk.), Amsterdm (\$ p. 100 gld.) and rows for Jan 1932 and Feb 1932.

KOERSEN TE LONDEN.

Table with columns: Plaatsen en Landen, Noteerings-eenheden, and dates from 16 Jan. 1932 to 30 Jan. 1932 for various cities like Alexandri, Athene, Bangkok, etc.

1) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

Table showing silver and gold prices for Londen and N.York for Jan and Feb 1932, and July 1914.

1) In pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) In sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Table with columns: Vorderingen, 23 Jan. 1932, 31 Jan. 1932 and rows for Saldo van 's Rijks Schatkist, Verschotten, Kasgeldleeningen, and Verplichtingen.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table with columns: 26 Jan. 1932, 2 Febr. 1932 and rows for Vorderingen, Verschotten, and Verplichtingen.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 1 Februari 1932

Table with columns: Activa, Passiva and rows for Binnel. Wis., sels, Prom., enz. in disc., Papier o. h. Buitenl. in disconto, Af-Verkochtmaar voor, Beleeningen, Op Effecten, Op Goederen en Spec., Voorschotten a. h. Rijk, Munten, Muntmateriaal, Munt, Goud, Muntmat., Munt, Zilver, enz., Belegging 1/8 kapitaal, reserves en pensioenfonds, Gebouwen en Meub. der Bank, Diverse rekeningen.

Table showing Beschikbaar metaalsaldo, Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop, and Diverse rekeningen.

1) Waarvan in het buitenland f 104.745.611,20. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with columns: Data, Goud, Circulatie, Andere opensch. schulden, Beschikb. Metaal-saldo, Dek-kings perc. and rows for Jan 1932, Feb 1932, Dec 1931, and Juli 1914.

Table with columns: Data, Totaal bedrag disconto's, Schatkist-promessen rechtstreeks, Beleen-ingen, Papier op het buitenl., Diverse reke-ningen and rows for Feb 1932, Jan 1932, Dec 1931, and Juli 1914.

1) Sedert den bankstaat van 4 Jan. '29 weder op de basis van 2) metaaldekking. 3) Sluitpost activa.

CURAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with columns: Data, Metaal, Circu-latie, Dis-conto's, Voor-schotten aan de kolonie, Diverse reke-ningen, Diverse reke-ningen 2 and rows for Dec 1931, Nov 1931, Oct 1931, Sept 1931, August 1931, Juli 1931, and Dec 1930.

1) Sluip. der activa. 2) Sluip. der passiva. 3) Schuld aan de Kolonie.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. metaal-saldo
30 Jan. 1932	159.800		225.200	28.600	58.280
23 „ 1932	159.000		226.000	27.700	57.520
16 „ 1932	158.500		232.400	22.800	56.420
2 Jan. 1932	112.557	46.197	232.022	25.566	55.719
26 Dec. 1931	112.506	47.047	229.558	27.691	56.653
19 „ 1931	121.183	45.838	233.617	27.470	62.586
12 „ 1931	124.676	45.603	237.482	31.709	62.602
31 Jan. 1931	128.582	43.050	243.482	43.648	56.780
1 Feb. 1930	139.288	30.532	277.202	39.924	42.969
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekening- ¹⁾	Dek-kings-percentage
30 Jan. 1932		80.400		***	63
23 „ 1932		80.900		***	63
16 „ 1932		84.000		***	62
2 Jan. 1932	9.710	6.301	48.784	35.939	62
26 Dec. 1931	8.825	5.378	49.274	36.220	62
19 „ 1931	8.870	4.727	41.568	35.488	64
12 „ 1931	8.748	6.068	42.092	37.706	63
31 Jan. 1931	8.711	33.183	42.221	35.011	60
1 Feb. 1930	8.444	31.881	82.392	31.683	54
25 Juli 1914	7.259	6.395	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
27 Jan. 1932	121.350	345.869	49.895	12.947	37.196
20 „ 1932	121.321	374.879	47.884	14.031	39.920
13 „ 1932	121.331	354.744	41.018	15.846	36.046
6 „ 1932	121.324	362.859	32.891	19.899	35.789
30 Dec. 1931	121.349	364.150	31.596	27.291	37.613
23 „ 1931	121.353	370.031	25.688	13.537	36.076
28 Jan. 1931	140.141	346.824	52.662	9.748	21.823
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
27 Jan. '32	45.311	15.321	74.304	38.208	50.481	39 ¹³ / ₃₂
20 „ '32	52.431	20.813	77.482	38.444	48.442	35 ¹³ / ₃₂
13 „ '32	53.561	22.361	68.702	37.912	41.587	32 ⁷ / ₃₂
6 „ '32	64.891	15.681	81.824	38.503	33.465	24 ¹⁹ / ₃₂
30 Dec. '31	95.341	7.733	126.398	40.341	32.199	18 ¹³ / ₃₂
23 „ '31	67.606	14.641	72.282	38.721	26.322	20 ²⁹ / ₃₂
28 Jan. '31	41.086	19.360	55.163	33.368	53.317	49 ¹³ / ₃₂
22 Juli '14	11.005	13.736		42.185	29.207	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a. d. Staat
22 Jan. '32	70.689	983	9.454	15.911	10.078	2.780	3.200
15 „ '32	69.847	976	10.406	15.630	10.101	2.867	3.200
8 „ '32	69.279	964	11.131	15.822	9.922	2.862	3.200
30 Dec. '31	68.863	963	12.354	16.146	8.757	2.730	3.200
23 Jan. '31	55.044	621	7.006	27.744	19.332	2.916	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541		8	769

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Parti-culieren
22 Jan. '32	6.899	2.047	83.364	603	4.124	23.930
15 „ '32	6.899	2.230	84.008	626	5.849	21.658
8 „ '32	6.899	2.247	84.922	552	5.493	21.408
30 Dec. '31	7.157	2.346	85.725	337	5.561	22.193
23 Jan. '31	5.252	2.140	76.539	5.367	8.961	11.643
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluippost activa.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

2 Februari 1932.

Tengevolge van groote verscheppingen in de voorafgaande week en ruim aanbod van Argentijnsche en Australische tarwe was de stemming op de tarwe-markt, vooral in het begin der vorige week, niet vast en ondergingen de prijzen aan de meeste buitenlandse termijnmarkten een verdere verlaging. Allengs is daarin, vooral in de tweede helft der week, een verbetering ingetreden. Wel waren de verscheppingen van Argentinië weder groot, doch die uit Rusland bleven klein, die van den Donau waren belangrijk minder dan in de voorafgaande week, terwijl ook de Australische verscheppingen kleiner waren. Goede vraag voor Australische tarwe bleef bestaan in het Verre Oosten, dat geregeld voortgaat zijn behoefte in het laatstgenoemde land te dekken, waardoor het aanbod naar Europa niet overmatig dringend is. Italië is geregeld koper van tarwe, terwijl in Frankrijk de vraag vermeerderd is. Het percentage buitenlandse tarwe, dat daar is toegestaan bij de fabricage van meel, is van 3 pCt. verhoogd op 10 pCt. Gedurende de laatste dagen der afgelopen week heeft Frankrijk in meerdere mate dan tot nog toe het geval was tarwe gekocht. In Engeland zijn de koopers terughoudend en bepalen zij zich ertoe spoedig verwachte partijen te koopen, welke zij voor onmiddellijk gebruik noodig hebben. De prijzen fluctueeren niet alleen in verhouding tot die op de wereldmarkt, doch ook al naar het Pond vaster of flauwer is. Gedurende de allerlaatste dagen heeft een vrij belangrijke verhooging in Argentinië plaats gevonden tengevolge van de verbeterde vraag in Europa. Vooral in Duitschland is naar aanleiding van de politieke berichten uit het Verre Oosten levendige vraag ontstaan en zijn verhoogde prijzen, vooral voor Platarwe, betaald. Manitoba tarwe wordt geregeld aangeboden en daarin gebeuren ook vrij belangrijke zaken. In de Vereenigde Staten is men niet dringend met tarwe aan de markt en hoopt men nog steeds op verbeterde vraag in Europa en dientengevolge op verhooging der prijzen. Deze politiek is reeds eerder in Noord-Amerika gevolgd, zonder toen echter de gewenschte resultaten opgeleverd te hebben. Argentinië heeft toen van de terughoudendheid van Amerika gebruik gemaakt om zijn tarwe-surplus naar Europa te verscheppen en op het oogenblik is Argentinië weder bezig den uitvoer zooveel mogelijk te poussieren. De toestand, waarin de wintertarwe in de Vereenigde Staten verkeert, is ook aanleiding, dat Amerikanen niet dringend aan de markt zijn. De uitzaai van wintertarwe is klein, doch tot nog toe stond het gewas er veelbelovend voor tengevolge van zacht weder. Sneeuwbedekking is echter weinig aanwezig, zoodat het gevaar bleef van schade, wanneer het plotseling kouder zou worden. Gedurende de laatste dagen is het weder aanmerkelijk kouder geworden, hoewel de koude golf het wintertarwegebied nog niet heeft bereikt. De prijzen aan de markt te Buenos Aires waren 26 centavos per 100 KG. hooger dan een week geleden en te Rosario 30 centavos hooger. Het slot te Chicago sloot 1½ dollarcent hooger en te Winnipeg 1 dollarcent per 60 lbs. hooger.

Aan de rogge-markt kwamen in de afgelopen week weinig veranderingen voor. De prijzen van disponibile Russische rogge zijn nog iets verder teruggelopen, terwijl de consumptievraag daarvoor slechts matig is, doch ook het aanbod is niet dringend. Wat andere roggesoorten betreft, beperkt het aanbod zich hoofdzakelijk tot Platarogge, waarvoor de prijzen in de afgelopen week iets zijn gedaald, doch gedurende de laatste dagen vrijwel onveranderd zijn gebleven. In Duitschland blijft de stemming voor rogge vast wegens beperkt aanbod op de binnenlandsche markt. Prijsstijging wordt tegengehouden door aanbod van de Deutsche regeering, doch men meent, dat de voorraden en die van buitenlandse rogge, welke zich in handen der regeering bevinden, niet voldoende zullen zijn om tot het einde van het seizoen in de behoefte te voorzien.

In het begin der afgelopen week werd nog ruimschoots Platamaïs aangeboden uit aangekomen booten en de stemming was over het algemeen gedrukt. Nadat dit aanbod was opgeruimd, is echter slechts zeer kort eenige verbetering voor disponibile maïs ingetreden, doordat houders van vroeger opgeslagen partijen daarmede aan de markt kwamen en belangrijke hoeveelheden Februari-levering werden aangevend. De kooplust was dan ook maar matig en hield een prijsverbetering tegen, niettegenstaande uit aangekomen booten gedurende eenige dagen niet meer werd aangeboden. Sedert zijn weder enkele booten binnengekomen, waarvoor matige belangstelling bestond tot onveranderde prijzen. Af-laders in Argentinië zijn met maïs van den ouden oogst vrij dringend aan de markt. Ook de prijzen daarvoor hebben

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Table with columns for 'Artikelen', 'Rotterdam' (24-30 Jan. 1932, Sedert 1 Jan. 1932, Overeenk. tijdvak 1931), 'Amsterdam' (24-30 Jan. 1932, Sedert 1 Jan. 1932, Overeenk. tijdvak 1931), and 'Totaal' (1932, 1931). Rows include Tarwe, Rogge, Boekweit, Maïs, Gerst, Haver, Lijnzaad, Lijnkoek, Tarwemeel, and Andere meelsoorten.

slechts weinig geschommeld. De Februari-termijn te Buenos Aires was 14 centavos per 100 KG. lager dan een week geleden, te Rosario 15 centavos. De vooruitzichten van den nieuwen oogst blijven over het algemeen gunstig.

De gerst-prijzen zijn in de afgelopen week iets gedaald. Zoowel disponibele Russische gerst als stoomende Donau- en Platagerst waren eenige guldens per last lager te koop.

In haver waren de omzetten van geringe beteekenis. Verschillende partijen stoomende Canadeesche haver zijn gekocht en ook in Platabaver kwamen zaken van kleine beteekenis tot stand.

SUIKER.

De verschillende suikermarkten verkeerden gedurende de afgelopen week in een prijshoudende stemming, al was het op een iets lager prijspeil. Het dralen der Javaproductanten met het nemen eener definitieve decisie omtrent verdere oogstinkrimping had tengevolge, dat in Amerika de prijzen voor ruwsuiker zich weder niet konden handhaven.

De New-Yorksche termijnmarkt opende zeer flauw, doch herstelde zich gedurende de week gaandeweg ietwat. Tegen het slot kwam het bericht dat de Javaproductanten principiël tot een verdere inkrimping van 30/50 pCt. bereid zouden zijn, de markt wat opeuren.

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Staten bedroegen deze week 50.000 tons, de versmeltingen 35.000 tons tegen 36.000 tons verleden jaar en de voorraden 143.000 tons tegen 258.000 tons.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

Table with columns for years 1932, 1931, 1930 (tons) and categories: Productie, Voorr. overgebracht per 1/1, Consumptie, Weekontv. afscheepavens, Totaal sedert 1/1 (N. Oogst), Weekexport, Totaal sedert 1/1, Voorraad afscheepavens, Aantal werkende fabrieken.

Het Internationale Suiker Bureau heeft thans de resultaten gepubliceerd van het eerste jaar voor de aangesloten landen in Europa alsmede een raming voor het tweede contractjaar.

STATISTISCH OVERZICHT

Large table with columns for GRANEN EN ZADEN (TARWE, ROGGE, MAIS, GERST, LIJNZAAD), ZUIVEL EN EIEREN (BOTER, KAAS, EIEREN), and MINERALEN (STEENKOLEN, PETROLEUM). Rows list years from 1925 to 1932 with various statistical data points.

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nummers van 8 en 15 Augustus 1928 (No. 658 en 659) pag. 689/90 en 709. 2) 79 Kg. La Plata. 3) = Western v. ring van de huidige offic. not.wijze (Jan. 1928); vanaf 9 Febr. 1931 64/5 Z.-Russ.

balen per maand en zou daarentegen de vernietiging voortgaan op den voet als tot nu toe is geschied, dan zou gerekend moeten worden met een voorraad op het einde van het loopende oogstjaar van nog enkele miljoenen balen meer. Dat bij zulke vooruitzichten de markt kleurloos en de stemming algemeen lusteloos blijft, is niet te verwonderen.

De kost- en vrachtaanbiedingen van Santos, omgerekend in cents per ½ K.G., komen op het oogenblik uit: voor gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping op ongeveer 25 à 26 ct., voor dito Prime op ongeveer 26 à 27 ct. en voor Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, op ongeveer 20½ à 20¾ ct.

In Nederlandsch-Indië zijn de prijzen voor de goedkoopere ongewassen Sumatra Robusta-soorten en voor gewassen Robusta ¼ ct. hooger, waartegenover de Mandheling Robusta eer iets gemakkelijker is. De noteringen in de eerste hand zijn op het oogenblik bij uiterst gering aanbod:

Palembang Robusta, Februari-verscheping, 17¾ ct.; Benkoelen Robusta, Februari-verscheping, 18½ ct.; Mandheling Robusta, Februari-verscheping, 19¼ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Februari-verscheping, 23¾ ct., alles per ½ K.G., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

In de noteringen aan de Rotterdamse termijnmarkt kwam slechts een uiterst kleine wijziging: de noteringen der dichtbijzijnde maanden bleven onveranderd, doch die van de verder verwijderde zkten ¼ ct. in.

Voor loco bleef de officiële notering van Robusta onveranderd 23 ct. per ½ K.G., doch die van Santos moest verhoogd worden van 26 op 27 ct. Deze verhoging is het gevolg van de omstandigheid, dat de Braziliaansche vraagprijzen nog altijd bijna onveranderd zijn en de prijzen alhier, nu het aanbod uit de oude goedkoopere aankopen langzamerhand begint te verminderen, weder in overeenstemming met die van het productieland moesten worden gebracht.

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.
1 Februari	\$ 5.77	\$ 5.90	\$ 6.10	\$ 6.20
25 Januari	5.87	5.97	6.15	6.23
18 Januari	5.97	6.07	6.22	6.30
11 Januari	5.83	5.93	6.12	6.22

Rotterdam, 1 Februari 1932.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
30 Jan. 1932	293.000	12.500	1.240.000	15.500	417/32
25 „ 1932	329.000	12.500	1.440.000	feestd.	473/128
24 Jan. 1931	217.000	11.925	1.150.000	15.000	55/16
2 Febr. 1931	212.000	12.125	1.014.000	15.000	55/16

1) In Reis.

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
30 Jan. 1932	71.000	2.395.000	182.000	8.286.000
30 Jan. 1931	106.000	2.244.000	246.000	6.761.000

THEE.

De theemarkt te Londen was in de afgelopen week iets onregelmatiger. De goedkoopere soorten hadden echter een vastere markt.

In de Java/Sumatra-veiling bestond goede vraag voor goedkoopere soorten, terwijl de superieure theeën eveneens goeden aftrek vonden. Voor bladsorteringen werden ongeveer dezelfde prijzen betaald.

Van de Britsch-Indische theeën waren de G.O.P.'s iets goedkooper, terwijl de ordinare theeën ten volle prijshoudend waren.

Ceylon-theeën waren goedkooper in prijs, tengevolge van mindere vraag.

Volgens publicaties van de Vereeniging voor de Theecultuur in Ned.-Indië bedroeg de Noordelijk Britsch-Indische oogst per ultimo December 335 miljoen lbs. tegenover 331 miljoen lbs. in 1930.

Amsterdam, 1 Februari 1932.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	DIVERSEN		KOLONIALE PRODUCTEN						INDEXCIJFERS						
	VURENHOUT basis 7 ^m f.o.b. Zweden/Finland		RUBBER ¹⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.	SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam. per 100 K.G.	KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per ½ K.G.	THEE Af. N.-I. thee v. A'dam gem. pr. Java- en Sumatrathee p. ½ K.G.	COPRA Ned.-Ind. f.m.s. per 100 K.G. Amsterdam	Bruto-gewicht v. d. buit. handel Nederland 1925 = 100	In-voer	Uit-voer	Centr. Bureau v.d. Statistiek van 1913 = 100 tot 1925 = 100	The Economist herleid van 1927 = 100 tot 1925 = 100			
1925	159,75	100	2/11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	35,87 ^b	100,0	100	100,0	100,0
1926	153,50	96,1	2/-	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	34,-	94,8	112	128	93,2
1927	160,50	100,5	1/6,375	51,6	19,12 ^b	102,0	46,875	76,4	82,75	97,9	32,62 ^b	90,9	113	116	95,4
1928	151,50	91,8	-10,75	30,2	15,85	84,5	49,625	80,9	75,25	89,1	31,87 ^b	88,9	118	128	96,4
1929	146,00	91,4	-10,25	28,8	13,-	69,3	50,75	82,7	69,25	82,0	27,37 ^b	76,3	122	132	91,6
1930	141,50	88,6	-5,875	16,5	9,60	51,2	32,1	52,1	60,75	71,8	22,62 ^b	63,1	124	135	75,5
1931	110,75	63,3	-7,375	8,4	8,-	42,7	25	40,7	42,50	50,3	15,37 ^b	42,9	117	136	62,6
Jan. 1930	147,50	93,9	-7,375	20,7	11,67 ^b	62,3	35	57,0	60,50	71,6	26,87 ^b	74,9	128	136	84,5
Febr. "	147,50	92,3	-8	22,5	11,40	60,8	35	57,0	58,25	68,9	26,37 ^b	73,5	112	126	81,3
Maart "	147,50	92,3	-7,625	21,4	10,70	57,1	35	57,0	62,25	73,7	25,25	70,4	125	131	78,7
April "	147,50	92,3	-7,375	20,7	10,55	56,3	35	57,0	59,50	70,4	26,12 ^b	72,8	115	127	78,7
Mei "	145,00	90,8	-6,875	19,3	9,80	52,3	34,75	56,6	58	68,6	25,50	71,1	132	132	76,1
Juni "	145,00	90,8	-6,125	17,2	9,77 ^b	52,1	33	53,8	58	68,6	22,87 ^b	63,8	131	133	76,1
Juli "	142,50	89,2	-5,625	15,8	9,27 ^b	49,5	31,50	51,3	55,50	65,7	21,75	60,6	138	141	74,2
Aug. "	142,50	89,2	-4,875	13,8	8,50	45,3	29,50	48,1	55,25	65,4	20,-	55,7	129	145	73,5
Sept. "	140,00	87,6	-4,125	11,6	7,97 ^b	42,5	28,25	46,0	59,50	70,4	19,25	53,7	122	126	72,3
Oct. "	132,50	82,9	-4	11,2	8,62 ^b	46,0	29	47,3	66,50	78,7	18,75	52,3	128	152	71,6
Nov. "	130,00	81,4	-4,375	12,3	8,75	46,7	29	47,3	68,25	80,8	19,37 ^b	54,0	121	139	71,0
Dec. "	130,00	81,4	-4,375	12,3	8,20	43,7	29	47,3	66,75	79,0	19,-	53,0	105	129	69,0
Jan. 1931	125,00	78,2	-4,25	11,9	8,20	43,7	28	45,6	66,25	78,4	18,25	50,9	121	132	67,7
Febr. "	125,00	78,2	-3,875	10,9	8,20	43,7	26,25	42,8	53	62,7	18,12 ^b	50,7	96	121	67,1
Maart "	125,00	78,2	-3,75	10,5	8,30	44,3	25,50	41,5	45	53,3	18,62 ^b	51,9	107	140	66,5
April "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,57 ^b	45,7	24,75	40,3	43	50,9	17,50	48,8	110	138	65,8
Mei "	123,00	78,2	-3,125	8,8	8,50	45,3	25	40,7	40,25	47,6	15,37 ^b	42,9	114	141	65,8
Juni "	110,00	68,9	-3,125	8,8	8,57 ^b	45,7	25,75	42,0	39,50	46,7	14,12 ^b	39,4	127	133	64,5
Juli "	110,00	68,9	-3	8,4	8,77 ^b	46,8	27	41,0	38,25	45,3	15,-	41,8	138	153	62,6
Aug. "	100,00	62,6	-2,5	7,0	7,90	42,1	25,50	41,5	38,50	45,6	14,12 ^b	39,4	122	142	60,6
Sept. "	100,00	62,6	-2,375	6,7	7,52 ^b	40,1	23,75	39,7	37,50	44,4	13,37 ^b	37,3	125	146	58,7
Oct. "	100,00	62,6	-2,375	6,7	7,55	40,3	23	37,5	37,75	44,7	13,25	36,9	119	146	58,7
Nov. "	100,00	62,6	-2,25	6,3	7,15	38,1	23	37,5	37	43,8	13,75	38,3	113	132	58,7
Dec. "	82,50	51,6	-1,25	6,3	6,75	36,0	23	37,5	35	41,4	12,75	35,5	115	114	54,8
Jan. 1932	82,50	51,6	-1,125	6,0	7,35	39,2	23	37,5	32	37,9	13,12 ^b	36,6			
1 Febr. "	82,50	51,6	-2	5,6	7,25	38,7	23	37,5	37,5	37,9	13,62 ^b	38,0			

1) Jaar- en maandgem. afger. op ½ pence.

N.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. zijn op goudbasis omgerekend